

สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. Internet
2. ห้องสมุด
3. โรงพยาบาลหรือหน่วยงานสาธารณสุข
4. ใบบงาน/ กิจกรรม

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1. การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ในกลุ่ม
2. แบบบันทึกการเรียนรู้
3. แบบบันทึกกิจกรรม

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5

การป้องกัน

คนเราทุกคนจะต้องพบเจอสัมผัสกับเชื้อโรคหลากหลายชนิดตลอดเวลาเช่น แบคทีเรีย ไวรัส เชื้อรา โปรโตซัว ปรสิต และสิ่งต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดโรคนิอื่น ๆ อีกมากมาย และสิ่งเหล่านี้อาจทำให้บางคนเจ็บป่วยได้ง่าย แต่บางคนไม่ค่อยเจ็บป่วย ทั้ง ๆ ที่มีโอกาสได้สัมผัสกับเชื้อโรคตลอดเวลา เนื่องจากร่างกายของคนเรามีความต้านทาน หรือมีภูมิคุ้มกันโรคนั้นเอง

จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้

เมื่อนักเรียนเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้แล้วนักเรียนสามารถ

1. อธิบายและสรุปส่วนประกอบ และทำงานของระบบภูมิคุ้มกัน
2. อธิบายวิธีการสร้างภูมิคุ้มกันโรคต่าง ๆ ได้
3. อธิบายกับการเกิดโรคและแนวทางการป้องกันดูแลรักษา

ระบบการป้องกัน

ระบบป้องกันหรือระบบภูมิคุ้มกัน >> เป็นระบบของร่างกายที่ตอบสนองต่อสิ่งแปลกปลอมต่าง ๆ ที่เข้าสู่ร่างกาย หรือเกิดขึ้นในร่างกาย เพื่อให้พ้นจากอันตราย

ร่างกายมีความต้านทานโดยมีกลไกป้องกันหรือต่อต้านโรคใดโรคหนึ่งโดยเฉพาะและภูมิคุ้มกันโรคอาจจะเป็นเพียงชั่วคราว หรือตลอดไปก็ได้ แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

→ ภูมิคุ้มกันโรคที่มีอยู่ตามธรรมชาติ จะถ่ายทอดทางสายเลือดโดยมารดาผ่านทางรกมาสู่ทารกในครรภ์ได้

ร่างกายของคนเรามีผิวหนัง เยื่อเมือกต่าง ๆ เช่น เยื่อตา เยื่อจมูก เม็ดเลือดขาว ไว้สำหรับคุ้มกันโรคตามธรรมชาติได้อีกด้วย

→ ภูมิคุ้มกันโรคที่เกิดขึ้นภายหลัง

- เกิดขึ้นหลังจากหายป่วยด้วยโรคต่าง ๆ
- ทำให้เกิดขึ้นโดยการปลูกฝี ฉีดวัคซีน เซรุ่ม

.....

* ภูมิคุ้มกันโรคที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และที่เกิดขึ้นภายหลังเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

* ภูมิคุ้มกันตามธรรมชาติบกพร่องไม่สามารถทำงานได้ นักเรียนคิดว่าส่งผลอย่างไรต่อร่างกาย

ระบบน้ำเหลืองและภูมิคุ้มกัน

ระบบน้ำเหลือง >>> สารต่าง ๆ ในเซลล์จะถูกลำเลียงกลับเข้าสู่หลอดเลือดด้วยระบบน้ำเหลือง โดยสัมพันธ์กับการไหลของเลือดในหลอดเลือดฝอย

ระบบน้ำเหลือง ประกอบด้วย

>>> อวัยวะน้ำเหลือง เป็นศูนย์กลางผลิตเซลล์ที่สร้างสารต่อต้านสิ่งแปลกปลอม ได้แก่ ต่อม้ำเหลือง ต่อมทอนซิล ม้าม และต่อมไทมัส ทำหน้าที่ผลิตสารต่อต้านเชื้อโรค และสิ่งแปลกปลอมที่เข้าสู่ร่างกาย

>>> ท่อน้ำเหลือง (lymph vessel) ทำหน้าที่นำน้ำเหลืองเข้าสู่หลอดเลือดดำในระบบไหลเวียนเลือด

>>> น้ำเหลือง (lymph) เป็นของเหลวใสอยู่รอบ ๆ เซลล์ สามารถซึมผ่านเข้าออกผนังหลอดเลือดฝอยได้ ทำหน้าที่เป็นตัวกลางแลกเปลี่ยนสาร ระหว่างหลอดเลือดฝอยกับเซลล์ได้

รู้หรือไม่

→ ผิวหนังเป็นด่านแรกของการป้องกันเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกาย

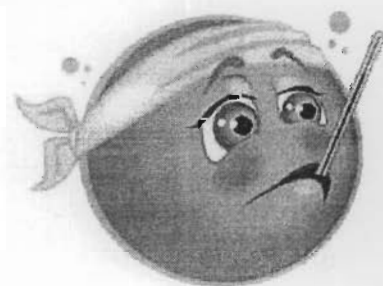
→ ผิวหนังของสัตว์มีกระดูกสันหลังประกอบด้วยเซลล์ที่ตายแล้ว โดยเซลล์เหล่านี้มีการยึดเกาะกันเหนียวแน่น และมีโปรตีนยึดแน่นอยู่ภายในเซลล์ จึงทำให้พื้นผิวที่ปกคลุมร่างกายมีความมันลื่น กันน้ำได้ มีความเป็นกรด ป้องกันเชื้อโรคต่าง ๆ ได้ จึงถือว่าผิวหนังเป็นด่านแรกของการป้องกันเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกาย

การอักเสบ

→ เกิดจากเนื้อเยื่อที่เกิดบาดแผล และมีเชื้อโรคเข้ามา จะเกิดอาการบวมแดงและร้อน เนื่องจาก เส้นเลือดแดงเล็กที่บริเวณรอบ ๆ เนื้อเยื่อเกิดการขยายขนาด ทำให้มีเลือดไหลมายังเนื้อเยื่อดังกล่าวมากขึ้น อาการบวมจึงเกิดขึ้น

รู้หรือไม่ว่า

→ การมีไข้ (Fever) เกิดจากการที่ร่างกายตั้งค่าอุณหภูมิของร่างกายให้สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จะช่วยให้ร่างกายต่อสู้กับเชื้อโรคได้ดีขึ้น

กิจกรรมที่ 5.1 ภูมิคุ้มกันของร่างกาย

คำชี้แจง → ให้นักเรียนบอกกลไกที่ทำหน้าที่เป็นภูมิคุ้มกันของร่างกายมนุษย์มีอะไรบ้าง

Blank writing area for activity 5.1, featuring a large rounded rectangle with a dotted border and horizontal dashed lines for writing.

กิจกรรมที่ 5.2 วางแผนค้นคว้า

คำชี้แจง → ให้นักเรียนวางแผนการดำเนินงานเพื่อสืบค้นข้อมูล “โคมหน้าโรคเอดส์”

Blank writing area for activity 5.2, featuring a large rounded rectangle with a dotted border and horizontal dashed lines for writing.

บันทึกการเรียนรู้
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ป้องกันดูแล

1) นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างในหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ป้องกันดูแล

.....

.....

2) ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากกิจกรรมที่กำหนดให้ นักเรียนมีวิธีการดำเนินการวางแผนศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างไรบ้าง

.....

.....

3) นักเรียนคิดว่าสิ่งใดที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมไปแล้วที่ต้องมีการพัฒนาเพิ่มเติมอีก

.....

.....

4) นักเรียนคิดว่าแหล่งข้อมูลที่นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าเพียงพอหรือไม่

.....

.....

5) สิ่งใดบ้างที่นักเรียนคิดว่ายังไม่เข้าใจในกิจกรรมเรียนรู้ครั้งนี้

.....

.....

6) นักเรียนมีความสุขและพึงพอใจกับกิจกรรมนี้ในขั้นตอนใด

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง ศูนย์สั่งการ

เวลาเรียน 3 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1: สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต

มาตรฐาน ว 1.1 เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของโครงสร้างและหน้าที่ของระบบต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต

ตัวชี้วัด

1. ทดลองและอธิบายโครงสร้าง และการทำงานของระบบประสาท
2. สืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ และอธิบายการทำงานที่สัมพันธ์กันของระบบต่าง ๆ ที่ทำให้มนุษย์ และสัตว์ดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข
3. ระบุสาเหตุที่ทำให้เกิดความผิดปกติของระบบต่าง ๆ ในร่างกายได้และวิธีรักษาดูแลสุขภาพ

จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อจบบทเรียนแล้วนักเรียน

1. อธิบายโครงสร้าง หน้าที่ และกลไกการทำงานของระบบประสาทของมนุษย์ได้
2. บอกส่วนประกอบ โครงสร้าง และการทำงานของอวัยวะรับสัมผัสได้
3. ป้องกันดูแลรักษาอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับระบบประสาทให้ปลอดภัย

สาระสำคัญ

ระบบประสาทมีหน้าที่ในการออกคำสั่งหรือสั่งการ เกี่ยวกับการทำงานของกล้ามเนื้อ ควบคุมการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกาย และประมวลข้อมูลที่รับมาจากอวัยวะสัมผัสต่าง ๆ ระบบประสาท แบ่งเป็น ระบบประสาทส่วนกลาง (Central Nervous System) และระบบประสาทรอบนอก (Peripheral nervous System) ระบบประสาทจะประกอบด้วยหน่วยที่น้อยที่สุด คือ เซลล์ประสาท ทำหน้าที่รับส่งกระแสประสาท ไปยังส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย

สาระการเรียนรู้

ศูนย์สั่งการของร่างกายมนุษย์ ได้แก่ ระบบประสาท (Nervous System) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ระบบประสาทส่วนกลาง และระบบประสาทรอบนอก โดยทั้ง 2 ส่วนนี้จะประกอบด้วย หน่วยย่อย คือ “เซลล์ประสาท”

⇒ ระบบประสาทส่วนกลางประกอบด้วย ส่วนของสมองและไขสันหลัง

⇒ ระบบประสาทรอบนอก จะทำหน้าที่รับคำสั่งจากระบบประสาทส่วนกลางอีกต่อหนึ่ง เป็นตัวเชื่อมระหว่างระบบประสาทส่วนกลางกับร่างกาย

⇒ ระบบประสาทส่วนกลาง (Central Nervous System) ได้แก่

★ สมอง (Brain) เป็นส่วนที่มีขนาดใหญ่กว่าส่วนอื่น ๆ ของระบบประสาทส่วนกลาง หน้าที่ควบคุมการทำกิจกรรมทั้งหมดของร่างกาย

★ ไขสันหลัง (Spinal Cord) เป็นส่วนของระบบประสาทที่ทอดยาวจากสมองไปภายในโพรงกระดูกสันหลัง กระแสประสาทจากส่วนต่าง ๆ ของร่างกายจะผ่านไขสันหลัง มีทั้งกระแสประสาทเข้าและกระแสประสาทออกจากสมอง และที่ติดต่อกับไขสันหลังโดยตรง

⇒ ระบบประสาทรอบนอก (Peripheral Nervous System) ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างระบบประสาทส่วนกลางกับร่างกาย ระบบประสาทรอบนอกจะครอบคลุมทั้งระบบร่างกาย ระบบประสาทอิสระ และระบบประสาทรับความรู้สึกและนอกจากนี้ในร่างกายยังมีอวัยวะรับสัมผัสทำหน้าที่รับรู้ โดยการรับสัมผัสสิ่งต่าง ๆ มี 5 อวัยวะ คือ

ผิวหนัง สัมผัส แรงกด ความเจ็บปวด ร้อนเย็น

ลิ้น รับรส

จมูก รับกลิ่น

หู การได้ยิน

ตา การมองเห็น

กิจกรรม/ กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ

1. ครูยกสถานการณ์ให้นักเรียนช่วยกันคิด โดยครูให้นักเรียนออกมาสาธิต โดยให้นักเรียนคนหนึ่งใช้ค้อนยางเคาะเข้าเพื่อน ให้เพื่อนในห้องช่วยกันสังเกต ว่าเกิดอะไรขึ้นกับเพื่อน (เพื่อนกระตุกขา) ครูใช้คำถามว่านักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น (ร่างกายมีการตอบสนองต่อสิ่งที่มากระตุ้น)

2. ร่างกายของเรามีการตอบสนองต่อสิ่งที่มีกระตุ้นในการตอบสนองต่อการกระตุ้นที่เกิดขึ้นมากมายในร่างกายของเราเกิดขึ้นได้อย่างไร (การทำงานของระบบประสาท)

3. โครงสร้างระบบประสาทควบคุมการแสดงกิจกรรมต่าง ๆ ของร่างกายเราโดยประสานงานให้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายทำงานร่วมกันทำให้สามารถตอบโต้ต่อสิ่งเร้าได้ถูกต้อง

ขั้นที่ 2 เรียนรู้ร่วมกัน

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 – 5 คน

2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำกิจกรรมที่ 6.1, 6.2, 6.3, 6.4 ส่วนประกอบสำคัญ และการทำงานของระบบประสาท และอวัยวะรับสัมผัสของมนุษย์

3. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ศึกษาค้นคว้าข้อมูลการทำงานของระบบประสาท และอวัยวะรับสัมผัสในร่างกาย จากแหล่งข้อมูล และแหล่งเรียนรู้พร้อมทั้งวิธีการดูแลรักษาสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับระบบประสาท และอวัยวะรับสัมผัส โดยในกลุ่มมีการวางแผนการทำงานในการค้นคว้าข้อมูล และนำเสนอข้อมูล

ขั้นที่ 3 นำเสนอชิ้นงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอชิ้นงานที่ได้ไปศึกษาค้นคว้ามา โดยแต่ละกลุ่มมีการอภิปรายซักถามข้อมูล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกลุ่มโดยครูผู้สอน คอยสังเกตและเสริมเพิ่มเติมให้ในส่วนที่ยังไม่ครบ

2. นักเรียนแต่ละกลุ่มประเมินชิ้นงานของเพื่อน กลุ่มใด ให้ข้อมูลครบถ้วนถูกต้องกลุ่มใด มีข้อเสนอแนะควรเพิ่มเติม

ขั้นที่ 4 สรุปองค์ความรู้จากการนำเสนอผลงาน

1. ครู และนักเรียน ร่วมกันสรุปความรู้ และกิจกรรมทั้งหมดที่ได้เรียนรู้ เกี่ยวกับเรื่องระบบประสาท และอวัยวะรับสัมผัสในร่างกายเรา พร้อมทั้งมีวิธีการดูแลรักษาสุขภาพ แล้วให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้เรียนรู้ ในใบบันทึกการเรียนรู้ประจำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการที่ 6

สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. Internet
2. ห้องสมุด
3. ใบงาน/ กิจกรรมที่ 6.1, 6.2, 6.3, 6.4
4. บัตรคำถาม สืบค้น ค้นหาคำตอบ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1. การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ในกลุ่ม
2. การถามตอบในประเด็นคำถาม
3. ชิ้นงาน และการนำเสนอ
4. แบบบันทึกการเรียนรู้
5. แบบบันทึกกิจกรรม

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6

ศูนย์สั่งการ

ศูนย์สั่งการของร่างกายมนุษย์ ได้แก่ ระบบประสาท จะทำหน้าที่ควบคุมกิจกรรมต่างๆ ของร่างกายเรา โดยมีการประสานงานให้ส่วนต่างๆ ของร่างกายทำงานร่วมกัน โดยสามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้อย่างถูกต้อง

จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้

เมื่อนักเรียนเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนนี้แล้ว นักเรียนสามารถ

1. อธิบายโครงสร้าง หน้าที่ และกลไกการทำงานของระบบประสาทของมนุษย์ได้
2. บอกส่วนประกอบของโครงสร้างและการทำงานของอวัยวะรับสัมผัสได้
3. ป้องกันดูแลรักษาอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับระบบประสาท ให้ปลอดภัยและปกติได้

ระบบประสาทและอวัยวะรับสัมผัส

ระบบประสาทแบ่งเป็น 2 ระบบ

1. ระบบประสาทส่วนกลาง (Central nervous System)

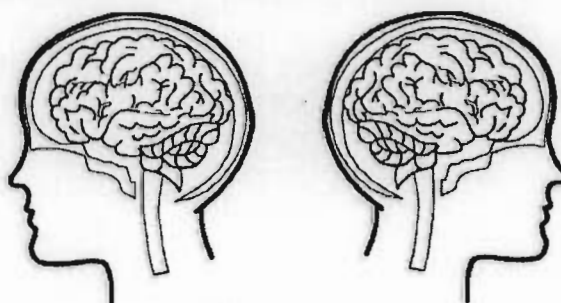
ประกอบด้วย สมองและไขสันหลัง ซึ่งสมองอยู่ภายในกะโหลกศีรษะ และไขสันหลังอยู่ในกระดูกสันหลัง ส่วนของสมองและไขสันหลังจะมีเยื่อหุ้ม 3 ชั้น

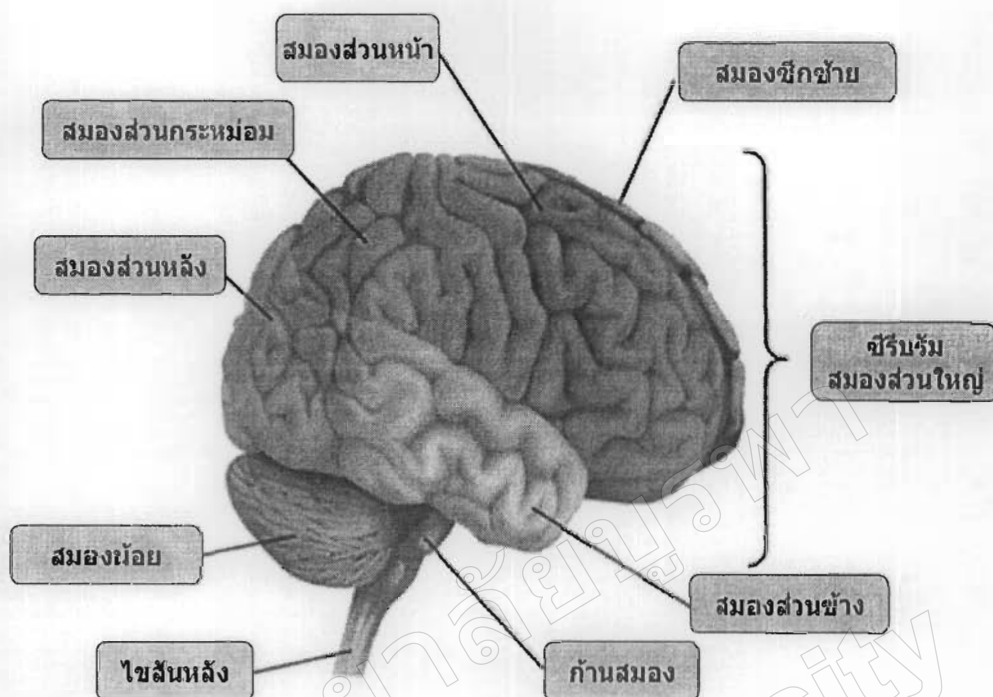
สมอง (Brain) แบ่งออกเป็นส่วนต่างๆ ดังนี้

★ เซรีบริรัม เฮมิสเฟียร์ (Cerebral hemisphere) ควบคุมพฤติกรรมที่ซับซ้อน ควบคุมความคิด ความจำ และความเฉลียวฉลาด เชื่อมโยงความรู้สึกต่างๆ เช่นการมองเห็น การได้ยิน เข้ากับกล้ามเนื้อที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหว สมองส่วนหน้าของเรานี้ รับผิดชอบเกี่ยวกับความรู้สึกละอารมณ์

★ เมดูลลา (Medulla) คือ ส่วนที่ติดอยู่กับไขสันหลัง ควบคุมกิจกรรมที่เป็นไปโดยอัตโนมัติ เช่น การเต้นของหัวใจ การหายใจ และความดันเลือด

★ เซรีเบลลัม (Cerebellum) ควบคุมการทรงตัว และการประสานงานของกล้ามเนื้อ ช่วยให้เรากลับเคลื่อนไหวได้อย่างแม่นยำ เช่น การเดิน การวิ่ง เป็นต้น

<http://www.humananatomyorgans.com/wp-content/uploads/2011/03/brain-anatomy.jpg>

ไขสันหลัง (Spinal Cord) ทำหน้าที่ ควบคุมรีเฟล็กซ์ หลายอย่าง รีเฟล็กซ์ อาร์ค (Reflex Arc) ซึ่งเป็นเครือข่ายประสาทที่สมบูรณ์ เริ่มจาก การรับความรู้สึก จากเนื้อเยื่อรอบนอก มาผ่านระบบประสาทกลาง แล้วส่งการออกไปยังตัวปฏิบัติการภายนอก วงจรรีเฟล็กซ์ง่าย ๆ เช่น การชักมือออกทันที เมื่อสัมผัสกับวัตถุร้อน ๆ การกระพริบตาเมื่อมีอะไรมาสัมผัสกระจกตา เกิดในขณะ ที่สมองยังไม่ได้คิด หรือตัวซับซ้อน สมองสามารถบังคับได้ระดับหนึ่ง

2. ระบบประสาทรอบนอก (Peripheral Nervous System)

จะรับคำสั่งจากระบบประสาทกลาง ซึ่งเป็นเหมือนตัวเชื่อมระหว่างระบบประสาทกลางกับร่างกาย ระบบประสาทรอบนอก จะครอบคลุมทั้งระบบกาย ควบคุมการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ ระบบประสาทอัตโนมัติจะควบคุมการทำงานของเนื้อเยื่อ และอวัยวะต่าง ๆ รวมถึงกล้ามเนื้อเรียบและกล้ามเนื้อหัวใจ และระบบประสาทรับความรู้สึกทำหน้าที่รับรู้โดยการสัมผัสสิ่งต่าง ๆ ผ่านอวัยวะรับความรู้สึก ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น ผิวกาย

เซลล์ประสาท (Nerve Cell) โครงสร้างประกอบด้วยเยื่อหุ้ม Cell ไซโทพลาสซึม และนิวเคลียส เช่นเดียวกับเซลล์อื่น ๆ แต่รูปร่างของเซลล์แตกต่างไปจากเซลล์อื่น ๆ คือ มีใยประสาทยื่นออกมาจากตัวเซลล์ ใยประสาทมี 2 แบบ คือ เดนไดรต์ (Dendrite) และแอกซอน (Axon)

กระแสประสาทเดินทางอย่างไร

กระแสประสาท (Nerve impulse) จากเซลล์หนึ่งถูกส่งต่อไปอีกเซลล์หนึ่ง โดยกระแสประสาทจะถูกส่งเข้าทางเดนไดรต์ แล้วเข้าสู่ตัวเซลล์ แล้วเดินทางออกไปตามแอกซอนอย่างรวดเร็ว กระแสประสาทเดินทางไปตามแอกซอน เหมือนรถไปที่วิ่งไปตามรางแอกซอน มีปลอกไขมันหุ้มไว้เป็นช่วง ๆ ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นฉนวนทำให้กระแสประสาทเคลื่อนที่ได้เร็วขึ้น

สืบค้น ค้นหาคำตอบ

* ถ้าปลอกไขมันที่แอกซอน เกิดการฉีกขาดจะส่งผลกระทบต่อการทำงานของกระแสประสาท อย่างไร และจะทำให้เกิดอะไรขึ้นกับร่างกายของมนุษย์

.....

.....

.....

.....

ไซแนปส์ (Synapse)

จากปลายเซลล์ประสาทไม่ได้เชื่อมกับเซลล์ประสาทเซลล์ถัดไป ทำให้เกิดช่องว่างแคบ ๆ ระหว่างเซลล์ประสาทสองเซลล์ ช่องว่างนี้เรียกว่า ไซแนปส์ (Synapse) เมื่อกระแสประสาทไปถึงปลายแอกซอนจะปล่อยสารเคมีออกสู่ช่องว่าง สารเคมีนี้ทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมนำกระแสประสาทไปสู่เซลล์ประสาทถัดไป และปลายของแอกซอนเท่านั้นที่จะทำหน้าที่สร้างสารเคมี ดังนั้น ไซแนปส์จึงเป็นผู้กำหนดให้กระแสประสาทเดินทางทางเดียว

อวัยวะรับสัมผัส Sensory Organ

เราสามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเราผ่านอวัยวะรับความรู้สึก ได้แก่

>> ผิวหนัง รับความรู้สึก แรงกดดัน ความเจ็บปวด ความร้อนความเย็น ที่ผิวหนังมีหน่วยรับความรู้สึกหลายชนิดมากน้อยแตกต่างกันไปตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย หน่วยรับความรู้สึกที่ผิวหนังมีมากที่สุดที่ปลายนิ้ว ซึ่งทำให้รับความรู้สึกได้ดี

>> ลิ้น รับรสอาหาร บนลิ้นมีตุ่มรับรส แต่ละตุ่มรับรสได้เพียงรสเดียว โดยตุ่มรับรสจะส่งกระแสประสาทไปยังสมอง และสมองจะแปลความรู้สึกของรสนั้น ๆ โดยคนเราสามารถรับรู้ได้เฉพาะ รสหวาน รสเปรี้ยว รสขม และรสเค็ม เท่านั้น

>> จมูก รับกลิ่น กลิ่นคือสารเคมีที่ลอยอยู่ในอากาศ โดยสารเคมีละลายในความชื้นที่เคลือบอยู่ภายในจมูก ซึ่งกระตุ้นหน่วยรับความรู้สึกในจมูกของเราให้ส่งกระแสประสาทไปยังสมอง และสมองแปลกระแสประสาทให้เป็นกลิ่นต่าง ๆ

>> หู รับเสียง และการทรงตัวของร่างกาย โดยการทำงานของหูเปลี่ยนคลื่นเสียงเป็นกระแสประสาทส่งไปยังสมอง สมองแปลกระแสประสาทเหล่านี้เป็นเสียง

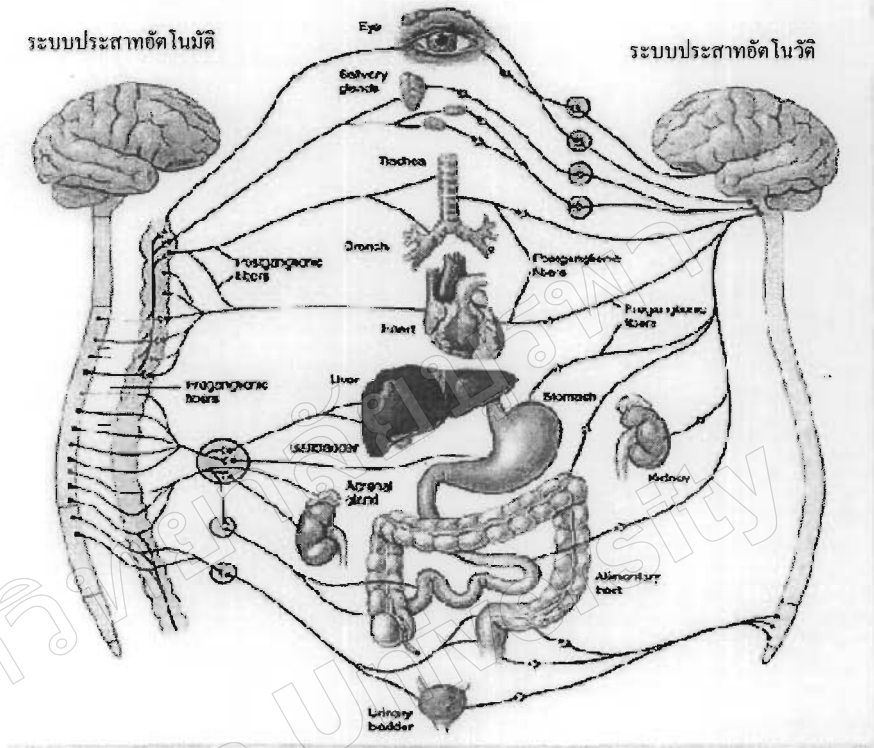
>> ตา การมองเห็น แสงเข้าตาทางกระจกตาที่โปร่งใส ผ่านแก้วตา รวมตัวกันบนจอรับภาพ ซึ่งมีเซลล์ที่ไวต่อแสง ได้แก่ เซลล์รูปแท่ง และรูปกรวย เมื่อได้รับการกระตุ้นจากแสง เซลล์ทั้งสองจะส่งกระแสประสาทไปตามเส้นประสาทตาไปยังประสาทสมอง สมองจะแปลกระแสประสาทเหล่านี้ออกมาเป็นภาพ

กิจกรรมที่ 6.1 ศึกษาโครงสร้างและหน้าที่ของระบบประสาทส่วนกลาง

คำชี้แจง → ให้นักเรียนศึกษาโครงสร้างและหน้าที่ของระบบประสาทส่วนกลาง

แล้วตอบคำถาม

สืบค้น ค้นหาคำตอบ

1. จากภาพนักเรียนคิดว่าระบบประสาทส่วนกลางมีจุดกำเนิดมาจากส่วนเดียวกันหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

2. สมองที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของมนุษย์ คือ.....
ทำหน้าที่.....

3. นักเรียนคิดว่าถ้าสมองและไขสันหลังได้รับความกระทบกระเทือนจะส่งผลต่อการทำงานของร่างกายหรือไม่ อย่างไร

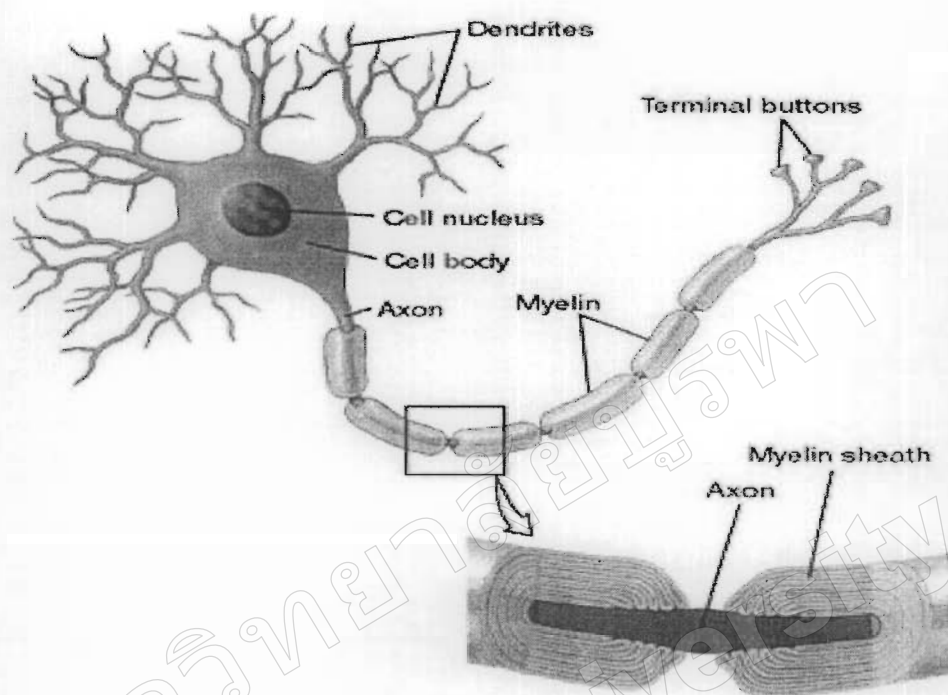
.....

.....

กิจกรรมที่ 6.2 เซลล์ประสาทคือผู้นำสาร

คำชี้แจง → ให้นักเรียนศึกษาภาพต่อไปนี้ แล้วช่วยกันคิดตอบคำถาม

สืบค้น ค้นหาคำตอบ

1. การแสดงกระแสประสาท เป็นการนำข่าวสาร ซึ่งเป็นสัญญาณไฟฟ้าเดินทางไปตามแอกซอนอย่างรวดเร็วเหมือนรถไฟวิ่งไปตามราง วิ่งตามกันไป ไยแอกซอนมีแผ่นไขมันหุ้มเป็นช่วง ๆ ซึ่งแผ่นไขมันนี้ทำหน้าที่เป็นฉนวน จากข้อมูลเหล่านี้นักเรียนคิดว่า จะส่งผลต่อการเดินทางของกระแสประสาทอย่างไร

.....

.....

.....

2. นักเรียนคิดว่าถ้าแผ่นไขมันฉีกขาด จะส่งผลต่อการเดินทางของกระแสประสาทอย่างไร และส่งผลต่อร่างกายอย่างไร

.....

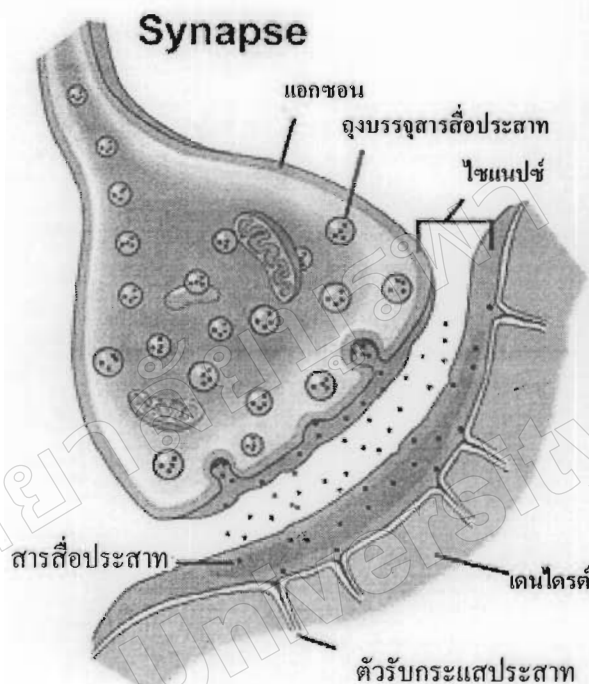
.....

.....

กิจกรรมที่ 6.3 เซลล์ประสาทส่งข้อมูลไปที่เซลล์อื่นได้อย่างไร

คำชี้แจง → ให้นักเรียนศึกษาภาพต่อไปนี้ แล้วช่วยกันคิดตอบคำถาม

สืบค้น ค้นหาคำตอบ

1. จากภาพนักเรียนคิดว่าไซแนปส์ทำงานอย่างไร

.....

.....

.....

2. ถ้าไม่มีไซแนปส์ นักเรียนคิดว่าจะส่งผลอย่างไรต่อการเดินทางของกระแสประสาท

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 6.4 อวัยวะรับความรู้สึกของเรา

คำชี้แจง → ให้นักเรียนบอกหน้าที่การทำงานของอวัยวะรับความรู้สึกต่าง ๆ เหล่านี้

ดวงตา ⇨ .....

จมูก ⇨ .....

หู ⇨ .....

ผิวหนัง ⇨ .....

ลิ้น ⇨ .....

สืบค้น ค้นหาคำตอบ

1. ถ้าเปรียบเทียบตาของเรากับกล้องถ่ายรูป นักเรียนคิดว่ารูม่านตาเปรียบเสมือนส่วนใดของกล้องถ่ายรูป

.....

.....

.....

2. นักเรียนคิดว่าจำนวนเซลล์รับกลิ่นของคนกับสุนัขพันธุ์ที่ใช้จับผู้ร้ายหรือสารเสพติด อย่างไหนมีมากกว่ากัน เพราะเหตุใด

.....

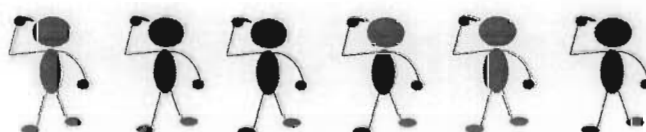
.....

.....

3. จากข้อมูลการทรงตัวของร่างกายที่สมดุลและสัมพันธ์กับแรงโน้มถ่วงของโลกมีผลต่อตำแหน่งของร่างกาย และการเคลื่อนที่ ถ้านักเรียนนั่งเรือหรือรถที่แล่นเร็วเหวี่ยงซ้ายขวา ขึ้นที่สูงลงต่ำทำให้เกิดอาการวิงเวียนศีรษะ คลื่นไส้ ตาลาย หรือเรียกว่าอาการเมารถ นักเรียนคิดว่าน่าจะเกี่ยวข้องกับอวัยวะรับความรู้สึกชนิดใด

.....

.....

บันทึกการเรียนรู้
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ศูนย์สั่งการ

1) นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างในหน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ศูนย์สั่งการ

.....

.....

2) ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากกิจกรรมที่กำหนดให้นักเรียนมีวิธีการดำเนินการวางแผนศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างไรบ้าง

.....

.....

3) นักเรียนคิดว่าสิ่งใดที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมไปแล้วที่ต้องมีการพัฒนาเพิ่มเติมอีก

.....

.....

4) นักเรียนคิดว่าแหล่งข้อมูลที่นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าเพียงพอหรือไม่

.....

.....

5) สิ่งใดบ้างที่นักเรียนคิดว่ายังไม่เข้าใจในกิจกรรมเรียนรู้ครั้งนี้

.....

.....

6) นักเรียนมีความสุขและพึงพอใจกับกิจกรรมนี้ในขั้นตอนใด

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง ดำรงเผ่าพันธุ์

เวลาเรียน 6 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1: สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต.

มาตรฐาน ว 1.1 เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของโครงสร้างและหน้าที่ของระบบต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต

ตัวชี้วัด

1. ทดลองและอธิบายโครงสร้าง และการทำงานของระบบสืบพันธุ์
2. สืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ และอธิบายการทำงานที่สัมพันธ์กันของระบบต่าง ๆ ที่ทำให้มนุษย์ และสัตว์ดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข
3. ระบุสาเหตุที่ทำให้เกิดความผิดปกติของระบบต่าง ๆ ในร่างกายได้และวิธีรักษาดูแลสุขภาพ

จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อจบบทเรียนแล้วนักเรียน

1. บอกโครงสร้างและหน้าที่ของระบบอวัยวะสืบพันธุ์เพศหญิงและเพศชายได้
2. อธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบอวัยวะสืบพันธุ์ เช่น การตกไข่ การปฏิสนธิ การมีประจำเดือน การตั้งครรภ์ การคลอดลูก
3. บอกสาเหตุของความผิดปกติของการตั้งครรภ์ การดูแลสุขภาพขณะตั้งครรภ์
4. อธิบายหลักการคุมกำเนิดแบบต่าง ๆ และการดูแลสุขภาพอนามัย ของระบบสืบพันธุ์ได้

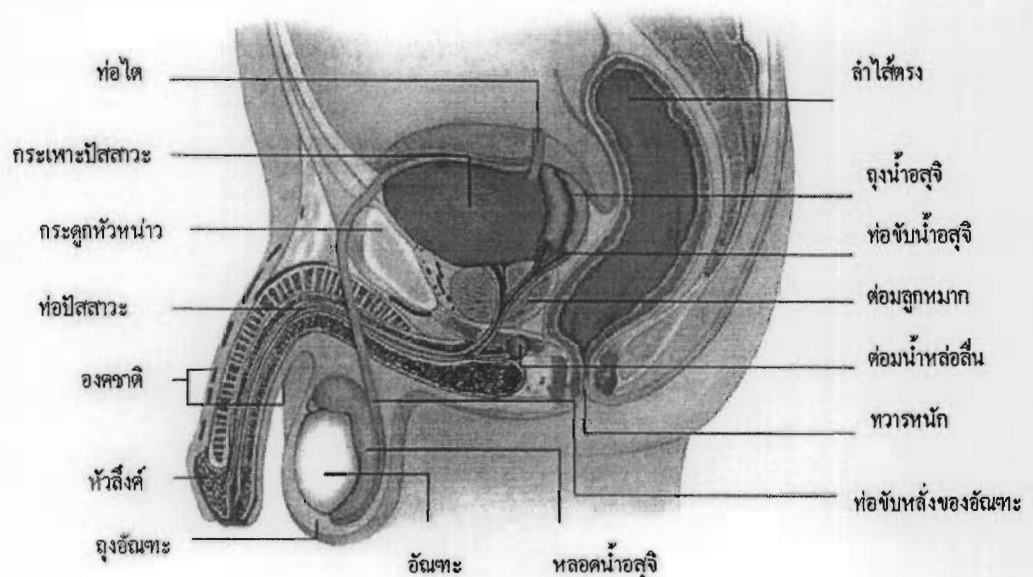
สาระสำคัญ

การสืบพันธุ์เป็นกระบวนการดำรงเผ่าพันธุ์ของสิ่งมีชีวิต เพื่อไม่ให้สูญพันธุ์ อวัยวะที่สำคัญในระบบสืบพันธุ์ของเพศหญิง คือ รังไข่ ทำหน้าที่ผลิตเซลล์สืบพันธุ์ ได้แก่ เซลล์ไข่ ส่วนอวัยวะสืบพันธุ์ของเพศชาย คือ อัณฑะ ทำหน้าที่ผลิตสเปิร์ม เมื่อเกิดการปฏิสนธิ คือ การที่สเปิร์มและไข่ผสมกันบริเวณปีกมดลูกของเพศหญิง เซลล์ไข่ที่ได้รับการผสมแล้วจึงเคลื่อนตัวมาที่ผนังมดลูกของเพศหญิง เพื่อเจริญเป็นตัวอ่อน โดยตัวอ่อนจะเจริญเติบโตในมดลูกเพศหญิงเป็นเวลา 9 เดือน ก็จะคลอดออกมา หากเซลล์ไข่ไม่ได้รับการผสมเซลล์ไข่สลายไป และผนังมดลูกที่การฝังตัวของเซลล์ไข่ที่ได้รับการผสมก็จะสลายและหลุดออกมาเป็นประจำเดือน

สาระการเรียนรู้

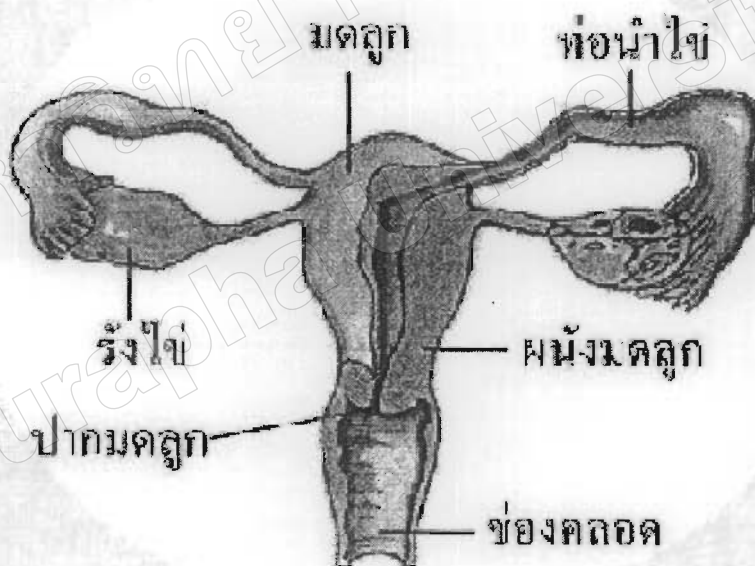
ระบบสืบพันธุ์เพศชาย

1. อัณฑะ (Testis) มี 2 อัน ภายในมีหลอดสร้างอสุจิ ทำหน้าที่สร้างตัวอสุจิและผลิตฮอร์โมนเพศชาย
2. ถุงหุ้มอัณฑะ (Scrotum) ควบคุมอุณหภูมิให้พอเหมาะในการสร้างอสุจิ คือ 34 องศาเซลเซียส
3. หลอดเก็บอสุจิ (Epididymis) มีลักษณะเป็นท่อเล็ก ๆ ยาวมาก ทำหน้าที่เก็บตัวอสุจิเพื่อให้แข็งแรงมากขึ้น
4. หลอดนำอสุจิ (Vas deferens) เป็นทางผ่านของตัวอสุจิเข้าสู่ท่อปัสสาวะ
5. ต่อมสร้างน้ำเลี้ยงอสุจิ (Seminal vesicle) ทำหน้าที่สร้างอาหาร เพื่อใช้หล่อเลี้ยงตัวอสุจิ ได้แก่ วิตามินซี น้ำตาลฟรุกโตส และ โปรตีนโคเลบูลิน
6. ต่อมลูกหมาก (Prostate gland) มีหน้าที่สร้างสารที่มีฤทธิ์เป็นเบสอ่อน ๆ เพื่อใช้ล้างความเป็นกรดที่ท่อ ปัสสาวะของเพศชายและช่องคลอดของเพศหญิง
7. ต่อมคาวเปอร์ (Cowper gland) ทำหน้าที่หลั่งสารหล่อลื่นในท่อปัสสาวะ
8. ลึงค์หรือองคชาติ (Penis) เป็นส่วนหนึ่งที่ยื่นออกมาจากร่างกาย อยู่ระหว่างอัณฑะ ทั้ง 2 ข้าง ภายในมีท่อปัสสาวะ มีช่องเปิดสำหรับขับน้ำอสุจิ และน้ำปัสสาวะออกมา โดยทั่วไป เด็กชายจะเริ่มสร้างตัวอสุจิได้เมื่อเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นประมาณ 12 – 13 ปี และจะสร้างไปจนตลอดชีวิต ตัวอสุจิประกอบด้วย ด้านส่วนหัวซึ่งภายในมีนิวเคลียส และส่วนหางที่ช่วยในการเคลื่อนที่ ในการหลั่งน้ำอสุจิแต่ละครั้ง จะมีน้ำอสุจิประมาณ 3 – 4 ลูกบาศก์เซนติเมตร มีตัวอสุจิประมาณ 350 – 500 ล้านตัว ตัวอสุจิที่หลั่งออกมาจะมีชีวิตอยู่ได้ประมาณ 2 ชั่วโมง แต่อยู่ในร่างกายเพศหญิงได้ประมาณ 2 วัน หรือ 48 ชั่วโมง

ระบบสืบพันธุ์เพศหญิง

1. รังไข่ (Ovary) มี 2 อัน อยู่คนละข้างของมดลูก ทำหน้าที่สร้างไข่และฮอร์โมนเพศหญิง โดยปกติจะมีการตกไข่ทุกๆ 28 วัน โดยแต่ละครั้งจะตกเพียงใบเดียวจากรังไข่แต่ละข้าง สลับกันทุกเดือน
2. ท่อนำไข่หรือปีกมดลูก (Ovulation Fallopian tube) บุด้วยเซลล์ที่มีขนสั้น ๆ ทำหน้าที่พัดโบกไข่ที่ตกจากรังไข่ให้เข้าไปในปีกมดลูกเป็นบริเวณที่เกิดการปฏิสนธิ
3. มดลูก (Uterus) ภายในเป็นโพรงสำหรับรองรับการฝังตัวของตัวอ่อนจนถึงกำหนดคลอด มีขนาดเท่าผลชมพู่ ถ้ามีไข่ตกผนังของมดลูกจะมีหลอดเลือดมาหล่อเลี้ยงจำนวนมาก
4. ช่องคลอด (Vagina) เป็นทางผ่านของสเปิร์มเข้าไปในร่างกาย เป็นทางคลอดของทารก และเป็นทางออกของประจำเดือน

การปฏิสนธิ คือ กระบวนการที่เซลล์สืบพันธุ์ของเพศชาย รวมกับเซลล์สืบพันธุ์ของเพศหญิง ทำให้เกิดเซลล์ใหม่

การตกไข่ คือ การที่ไข่เจริญเติบโตเต็มที่และออกจากรังไข่เข้าสู่ท่อนำไข่ ในช่วงกึ่งกลางของรอบเดือน ถ้านับวันแรกที่มีประจำเดือนเป็นวันที่ 1 การตกไข่จะเกิดขึ้นประมาณวันที่ 13 - 15 เมื่อไข่ได้รับการผสมจะมีการแบ่งตัวจาก 1 เป็น 2 เป็น 4 ไปเรื่อย ๆ จนเป็นเอ็มบริโอ (Embryo)

กิจกรรม/ กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ

1. ครูกระตุ้นความสนใจ โดยใช้คำถามให้นักเรียนช่วยกันคิดในหัวข้อ “คุณสมบัติของสิ่งมีชีวิต” (การหายใจ เจริญเติบโต ขับถ่ายของเสีย เคลื่อนที่เคลื่อนไหว การสืบพันธุ์)

- ครูยกตัวอย่าง ไวรัส โดยใช้คำถาม ไวรัสเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่ ให้นักเรียนช่วยกันคิดและตอบพร้อมเหตุผลประกอบ (เป็น เพราะ ในชีวิตประจำวันพบว่าไวรัสเมื่อเข้าสู่เซลล์ร่างกายของสิ่งมีชีวิตมีการเพิ่มจำนวนมาก ซึ่งการเพิ่มจำนวนถือเป็นการสืบพันธุ์นั่นเอง)

- ครูให้นักเรียนดูภาพอะมีบา แบ่งเซลล์จากหนึ่งเป็นสอง ภาพยีสต์แบ่งตัว เพื่อสร้างเซลล์ใหม่ ภาพไฮดราตัวเล็กที่เติบโตบนไฮดราตัวใหญ่ ภาพการผสมพันธุ์ แล้วเกิดลูกออกมา และให้ใช้คำถามกระตุ้นความคิดของนักเรียน จากภาพที่ให้นักเรียนศึกษาสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ เหล่านี้ กำลังมีการเพิ่มจำนวนให้นักเรียนบอกว่าสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ เหล่านี้มีวิธีการเพิ่มจำนวนขึ้นเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร (แตกต่างกัน อะมีบา ยีสต์ ไฮดรา มีการเพิ่มจำนวนโดยการสืบพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศ เพราะไม่มีการสร้างเซลล์สืบพันธุ์ ส่วนกบมีการเพิ่มจำนวนโดยใช้การสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศ เพราะมีการสร้างเซลล์สืบพันธุ์ (โดยกบตัวผู้สร้างสเปิร์ม กบตัวเมียสร้างไข่)

- ครูและนักเรียนช่วยกันสรุป การสืบพันธุ์ คือ การสร้างสิ่งมีชีวิตใหม่ เพื่อดำรงเผ่าพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตเพื่อไม่ให้สูญพันธุ์ การสืบพันธุ์แบ่งออกเป็น 2 วิธี ได้แก่ การสืบพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศ (Asexual reproduction) และการสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศ (Sexual reproduction)

- ครูใช้คำถามให้นักเรียนคิดก่อนดำเนินกิจกรรมขั้นต่อไป “นักเรียนคิดว่าจะเกิดอะไรขึ้นถ้าสิ่งมีชีวิตไม่มีการสืบพันธุ์”

ขั้นที่ 2 เรียนรู้ร่วมกัน

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 – 5 คน
2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำกิจกรรมที่ 7.1 “ระบบอวัยวะสืบพันธุ์ของคน” เพื่อทบทวนความรู้โครงสร้างและหน้าที่ของระบบอวัยวะสืบพันธุ์ของคน
3. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การศึกษาโครงสร้างและหน้าที่ของอวัยวะสืบพันธุ์ของคน โดยทำกิจกรรมที่ 7.2 “ช่วยกันคิด”
4. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษา ค้นคว้าหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัฏจักรชีวิตของมนุษย์ โดยแต่ละกลุ่มช่วยกันออกแบบการเสนอชิ้นงาน เพื่อนำไปสู่การอธิบายวัฏจักรชีวิตของมนุษย์
5. นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับการคุมกำเนิดวิธีการต่าง ๆ

ขั้นที่ 3 นำเสนอชิ้นงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายถึงความสำคัญของระบบอวัยวะสืบพันธุ์ของคน มีการซักถาม ตอบคำถามในข้อสงสัย
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มอธิบายข้อดี ข้อเสีย ของวิธีการคุมกำเนิดแบบต่าง ๆ ความสำคัญของการคุมกำเนิดที่ได้ไปศึกษาค้นคว้ามาโดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ตามที่นักเรียนได้วางแผนและออกแบบการนำเสนอ

ขั้นที่ 4 สรุปองค์ความรู้จากการนำเสนอผลงาน

1. ครู และนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปความรู้ และกิจกรรมที่ได้เรียนรู้ นักเรียนมีการแสดงความคิดเห็น กิจกรรมที่ได้เรียนรู้ในใบบันทึกการเรียนรู้ประจำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการที่ 7 ดำรงเผ่าพันธุ์

สื่อ/ แหล่งการเรียนรู้

1. ใบงาน/ กิจกรรม 7.1, 7.2, 7.3
2. Internet
3. ห้องสมุด
4. โรงพยาบาล
5. บัตรคำถาม สืบค้น ค้นหาคำตอบ
6. เอกสารประกอบการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ที่ 7

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1. การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ในกลุ่ม
2. ชิ้นงานและการนำเสนอ
3. แบบบันทึกการเรียนรู้
4. แบบบันทึกกิจกรรม
5. การถามตอบในประเด็นคำถาม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 7

ตำรางเผ่าพันธุ์

นักเรียนทราบหรือไม่ว่า การสืบพันธุ์เป็นคุณสมบัติที่ทำให้เกิดความแตกต่างกันระหว่างสิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิต ในสิ่งมีชีวิตเซลล์เดียวมีการสืบพันธุ์ โดยการเพิ่มจำนวนเซลล์จาก 1 เซลล์ เป็นเซลล์ใหม่ 2 เซลล์ แต่ในสัตว์ที่มีโครงสร้างซับซ้อนในการสืบพันธุ์จะต้องอาศัย 2 เพศ สำหรับหน้าที่นั้น เพื่อช่วยให้สิ่งมีชีวิตแต่ละชนิดมีการดำรงเผ่าพันธุ์ไว้ไม่ให้สูญพันธุ์ไป เราจึงมีการขยาย เผ่าพันธุ์มาจนถึงปัจจุบัน

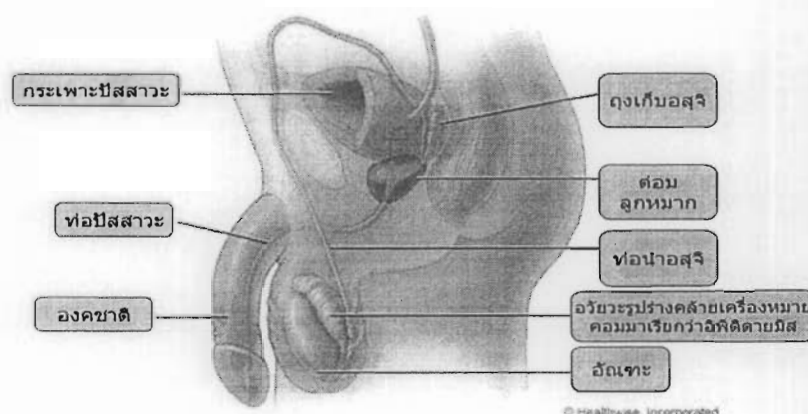
จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้

เมื่อนักเรียนเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนนี้แล้วนักเรียนสามารถ

1. อธิบายโครงสร้างและหน้าที่การทำงานของระบบอวัยวะสืบพันธุ์ทางเพศหญิงและเพศชายได้
2. อธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบอวัยวะสืบพันธุ์ เช่น การตกไข่ การปฏิสนธิ การมีประจำเดือน การตั้งครรภ์ และการคลอดลูก
3. บอกสาเหตุของความผิดปกติของการตั้งครรภ์ การดูแลสุขภาพขณะตั้งครรภ์
4. อธิบายหลักการคุมกำเนิดแบบต่าง ๆ และการดูแลสุขภาพของระบบสืบพันธุ์ได้

การสืบพันธุ์ (Reproduction)

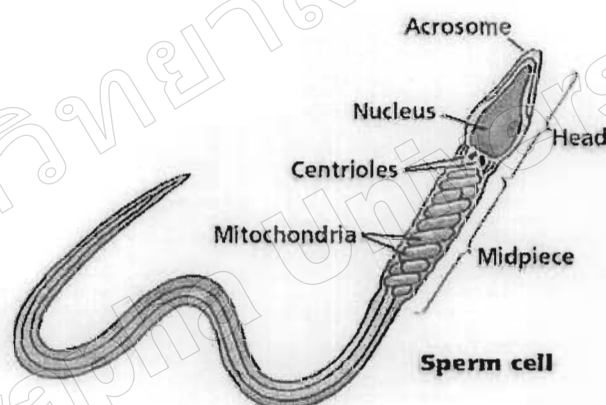
- ☉ เป็นกระบวนการดำรงเผ่าพันธุ์ของสิ่งมีชีวิต เพื่อไม่ให้สูญพันธุ์
- ☉ อวัยวะที่สำคัญในระบบสืบพันธุ์ของเพศหญิง คือ รังไข่ ทำหน้าที่สร้างเซลล์สืบพันธุ์เพศหญิงหรือเซลล์ไข่ และสร้างฮอร์โมนเพศหญิง
- ☉ อวัยวะสืบพันธุ์ของเพศชาย คือ อัณฑะ ทำหน้าที่ผลิตอสุจิ และสร้างฮอร์โมนเพศชาย

© Healthwise, Incorporated

ระบบสืบพันธุ์เพศชาย (Male Reproduction System) ประกอบด้วย

1. อัณฑะ (Testis) ทำหน้าที่ สร้างตัวอสุจิ (Sperm) ซึ่งเป็นเซลล์สืบพันธุ์เพศชาย และสร้างฮอร์โมนเพศชาย ที่ควบคุมลักษณะต่าง ๆ ของเพศชาย
2. หลอดเก็บอสุจิ (Epididymis) เป็นที่พักตัวอสุจิจนแข็งแรงพร้อมที่จะปฏิสนธิ
3. หลอดนำตัวอสุจิ (Vas Deferens) ทำหน้าที่ลำเลียงตัวอสุจิไปเก็บไว้ที่ต่อมสร้างน้ำเลี้ยงอสุจิ
4. ต่อมสร้างน้ำเลี้ยงตัวอสุจิ (Seminal Vesicle) ทำหน้าที่สร้างอาหารมาหล่อเลี้ยงตัวอสุจิ ได้แก่ น้ำตาลฟรุกโตส วิตามิน โปรตีน
5. ต่อมลูกหมาก (Prostate Gland) ทำหน้าที่สร้างสารที่เป็นเบสอ่อน ๆ เพื่อผสมกับน้ำเลี้ยงอสุจิ ลดความเป็นกรดในท่อปัสสาวะ
6. ต่อมคาวเปอร์ (Cowper Gland) ทำหน้าที่สร้างสารเมือกในท่อปัสสาวะ เพื่อให้ตัวอสุจิเคลื่อนได้เร็วขึ้น

การขนส่งตัวอสุจิในระบบสืบพันธุ์เพศชาย

ตัวอสุจิที่สร้างขึ้นมาใหม่อยู่ในท่อหรือหลอดสร้างตัวอสุจิ (Seminiferous Tubule) ยังเจริญเติบโตไม่เต็มที่ ไม่สามารถเคลื่อนไหวได้เอง ต้องอาศัยแรงดันของของเหลวที่สร้างขึ้นในอัณฑะ และแรงขับตัวของกล้ามเนื้อเรียบของท่อ ตัวอสุจิเดินทางผ่านท่อเดียวขึ้นมา ยาวประมาณ 3-5 เมตร เป็นเวลา 10-12 วัน ตัวอสุจิได้รับอาหาร วิตามิน เจริญเติบโต และมีการพัฒนาพร้อมที่จะผสมกับไข่ได้

น้ำอสุจิ (Semen) ⇨ เป็นของเหลว มีฤทธิ์เป็นเบส (pH 7.5 - 7.8) จึงช่วยลดความเป็นกรดของของเหลวที่มาจากช่องคลอด

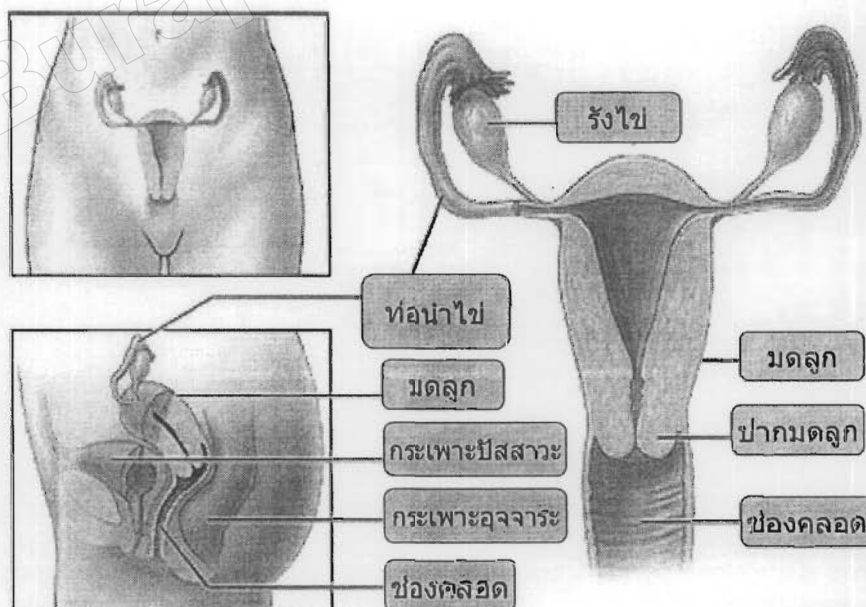
รู้หรือไม่

การมีบุตรยากหรือเป็นหมันในเพศชาย เกิดจากหลายสาเหตุ เช่น ป่วยเป็นโรคคางทูม (Mumps) ทำให้เกิดการอักเสบของอัณฑะ หรือจากการที่อวัยวะรับกวนจากสารเคมี เช่น สารตะกั่ว รั้งสี หนูรี แอลกอฮอล์ หรือการมีฮอร์โมนเทสโทสเตอโรนต่ำ ซึ่งสาเหตุเหล่านี้ทำให้จำนวนตัวอสุจิลดลง ถ้าในน้ำอสุจิ (Semen) มีจำนวนตัวอสุจิที่มีชีวิตน้อยกว่า 20 ล้านตัว/ มิลลิลิตร ถือว่าผู้ชายนั้นเป็นหมัน

นอกจากนี้ ตัวอสุจิที่มีความผิดปกติทางด้านรูปร่าง หรือการเคลื่อนไหว ก็เป็นสาเหตุหนึ่งของการมีบุตรยากเช่นกัน

ระบบสืบพันธุ์เพศหญิง (Female Reproductive System) ประกอบด้วย

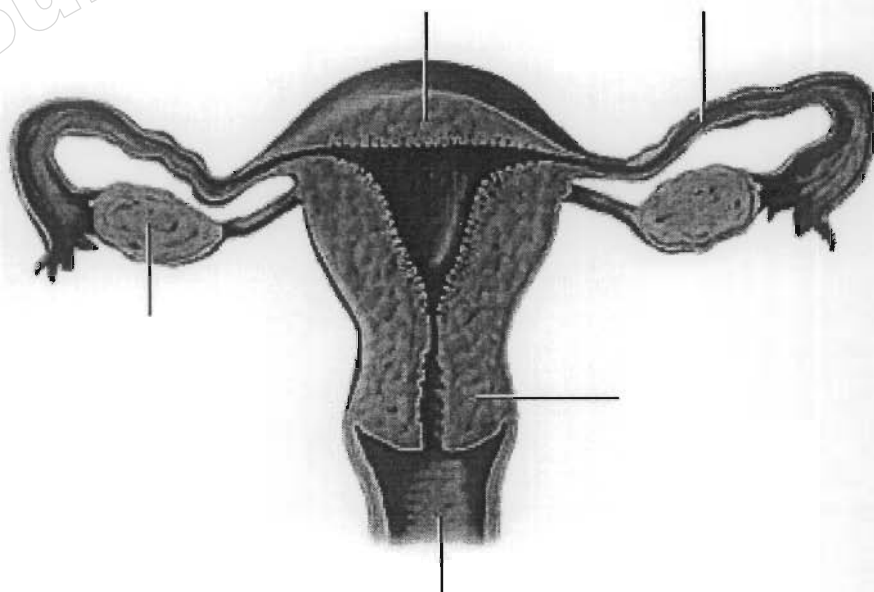
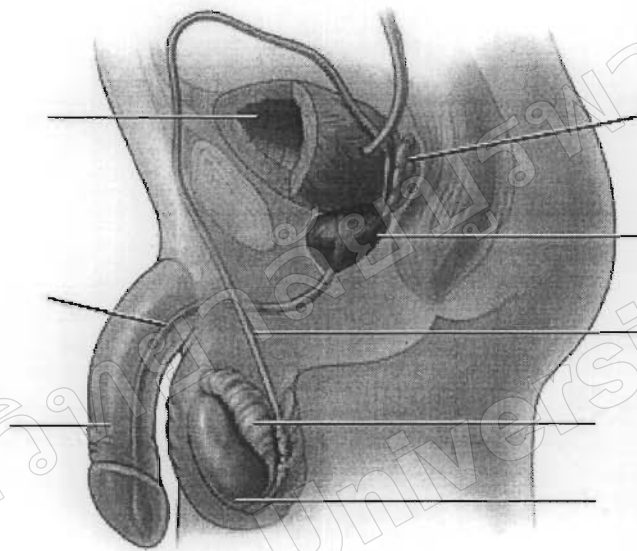
1. รังไข่ (Ovary) มี 2 ข้าง อยู่คนละข้างของมดลูก ขนาดเท่าหัวแม่มือ มีหน้าที่สร้างไข่ และสร้างฮอร์โมนเพศหญิง
2. ปีกมดลูกหรือท่อนำไข่ (Oviduct) เป็นทางเดินของไข่มายังมดลูก
3. มดลูก (Uterus) เป็นที่ฝังตัวของไข่หลังการปฏิสนธิแล้ว ที่เรียกว่า เอ็มบริโอ (Embryo) และเจริญเป็นทารกต่อไป
4. ช่องคลอด (Vagina) เป็นทางผ่านของตัวอสุจิเข้าสู่มดลูกและปีกมดลูก หรือเป็นทางให้ทารกคลอดออกมา และเป็นช่องที่ประจำเดือนออกสู่ภายนอกร่างกาย

© Healthwise, Incorporated

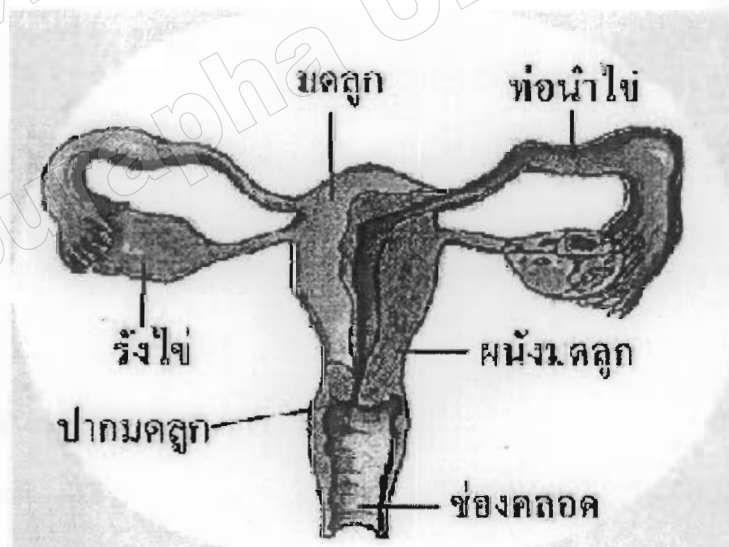
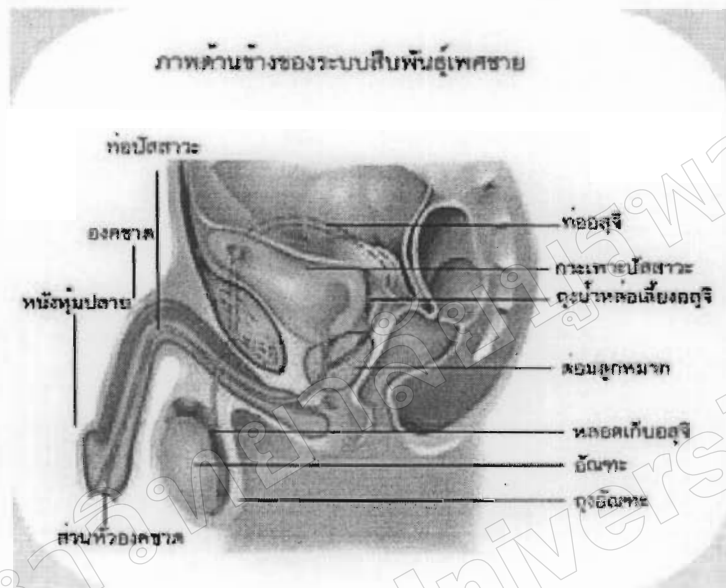
กิจกรรมที่ 7.1 ระบบอวัยวะสืบพันธุ์ของคน

คำชี้แจง → ให้นักเรียนบอกโครงสร้างของระบบอวัยวะสืบพันธุ์ของคน

กิจกรรมที่ 7.2 ช่วยกันคิด

คำชี้แจง → ให้นักเรียนศึกษาโครงสร้างและหน้าที่ของอวัยวะในระบบสืบพันธุ์ของคน และสรุปความสำคัญของอวัยวะในระบบอวัยวะสืบพันธุ์ของคน

บันทึกการเรียนรู้
หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 ดำรงเผ่าพันธุ์

1) นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างในหน่วยการเรียนรู้ที่ 7 ดำรงเผ่าพันธุ์

.....

.....

2) ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากกิจกรรมที่กำหนดให้ นักเรียนมีวิธีการดำเนินการวางแผนศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างไรบ้าง

.....

.....

3) นักเรียนคิดว่าสิ่งใดที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมไปแล้วที่ต้องมีการพัฒนาเพิ่มเติมอีก

.....

.....

4) นักเรียนคิดว่าแหล่งข้อมูลที่นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าเพียงพอหรือไม่

.....

.....

5) สิ่งใดบ้างที่นักเรียนคิดว่ายังไม่เข้าใจในกิจกรรมเรียนรู้ครั้งนี้

.....

.....

6) นักเรียนมีความสุขและพึงพอใจกับกิจกรรมนี้ในขั้นตอนใด

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 เรื่อง โครงสร้างลำจุน

เวลาเรียน 3 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1: สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต

มาตรฐาน ว 1.1 เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของโครงสร้างและหน้าที่ของระบบต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต

ตัวชี้วัด

1. ทดลองและอธิบายโครงสร้าง และการทำงานของระบบโครงร่างของมนุษย์
2. สืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ และอธิบายการทำงานที่สัมพันธ์กันของระบบต่าง ๆ ที่ทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตได้
3. ระบุสาเหตุที่ทำให้เกิดความผิดปกติของระบบต่าง ๆ ในร่างกายได้และวิธีรักษาดูแลสุขภาพ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายองค์ประกอบและหน้าที่ที่สำคัญของระบบโครงกระดูกและกล้ามเนื้อได้
2. อธิบายกลไกการทำงานร่วมกันของโครงกระดูกและกล้ามเนื้อ เพื่อให้เกิดการเคลื่อนที่ของร่างกายได้
3. อธิบายความสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างกล้ามเนื้อ โครงกระดูก ข้อต่อ ได้
4. อธิบายความสัมพันธ์ของโครงกระดูก กล้ามเนื้อ กับหลักการทำงานของคานได้
5. นำความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของโครงสร้างลำจุนร่างกาย ไปดูแลรักษาสุขภาพร่างกาย

สาระสำคัญ

ระบบโครงร่างลำจุนของร่างกายมนุษย์ ประกอบด้วย กระดูกแข็ง กระดูกอ่อน ข้อต่อ และเอ็น ระบบโครงร่างมีความสำคัญ ช่วยทำให้ร่างกายคงรูปเป็นโครงร่างกายอยู่ได้ ช่วยรับน้ำหนักของร่างกาย เป็นที่ยึดเกาะของกล้ามเนื้อและเอ็น ทำให้ร่างกายเคลื่อนไหวได้ ป้องกันอวัยวะภายในไม่ให้ได้รับอันตราย และยังช่วยเก็บแคลเซียมสำรองไว้ให้ร่างกาย

สาระการเรียนรู้

ระบบโครงร่างค้ำจุนมีความสำคัญช่วยให้ร่างกายคงรูป เป็นโครงของร่างกายอยู่ได้ ช่วยรับน้ำหนักของร่างกาย และช่วยทำให้เกิดการเคลื่อนไหวได้ ซึ่งเกิดจากการทำงานประสานกัน ระหว่างระบบโครงกระดูก ระบบกล้ามเนื้อ ข้อต่อ และเอ็น กระดูกของมนุษย์ทั้งร่างกายมีอยู่ทั้งสิ้น 206 ชิ้น แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กระดูกแกน (Axial Skeleton) เป็นโครงกระดูกที่เป็นแกนของร่างกาย ทำหน้าที่ค้ำจุน และป้องกันอันตรายให้แก่อวัยวะสำคัญภายในร่างกาย ประกอบด้วย

- ▶ กะโหลกศีรษะ
- ▶ กระดูกสันหลัง
- ▶ กระดูกซี่โครง
- ▶ กระดูกอก

2. กระดูกกระยางค์ (Appendicular Skeleton) เป็นกระดูกที่เชื่อมต่อกับกระดูกแกน มีหน้าที่ค้ำจุน และเกี่ยวข้องกับเคลื่อนไหวของร่างกาย ประกอบด้วย

- ▶ กระดูกแขน
- ▶ กระดูกขา

กล้ามเนื้อ (Muscle) เป็นเนื้อเยื่อยึดหยุ่นพิเศษพบทุกส่วนของร่างกาย ในร่างกายมนุษย์ แบ่งกล้ามเนื้อเป็น 3 ชนิด

- 1) กล้ามเนื้อลาย (Skeletal Muscle) เป็นกล้ามเนื้อพบได้ทุกส่วนของร่างกาย เช่น กล้ามเนื้อแขน ขา ลำตัว
- 2) กล้ามเนื้อเรียบ (Smooth Muscle) เป็นกล้ามเนื้อของผนังอวัยวะภายในร่างกาย เช่น ผนังลำไส้ ปอด กระเพาะอาหาร เป็นต้น
- 3) กล้ามเนื้อหัวใจ (Cardiac Muscle) เป็นกล้ามเนื้อที่พบเฉพาะที่หัวใจเท่านั้น

ข้อต่อ (Joint) เป็นบริเวณที่กระดูก 2 ชิ้นมาต่อกัน แบ่งเป็น 2 ประเภท

1. ข้อต่อที่เคลื่อนไหวไม่ได้ (Immovable Joint) เช่น ข้อต่อกะโหลกศีรษะ
2. ข้อต่อที่เคลื่อนไหวได้ (Movable Joint) เป็นข้อต่อที่เคลื่อนไหวได้เป็นอิสระ เช่น ข้อต่อของกระดูกข้อมือ ข้อเท้า กระดูกสันหลัง เป็นต้น
3. เอ็น (Tender) ทำหน้าที่ยึดกล้ามเนื้อโครงร่างกับกระดูก

กิจกรรม/ กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ

1. ครูใช้คำถามกระตุ้นผู้เรียน “นักเรียนทราบหรือไม่ว่าทำไมเราสามารถขึ้นและเคลื่อนไหวได้” (เพราะร่างกายมีระบบโครงกระดูกและระบบกล้ามเนื้อ ทำหน้าที่เป็นโครงร่างในการทรงตัว)

2. ครูให้นักเรียนทุกคนลองใช้มือจับและกดลงไปที่แขน ขา และลำตัว ให้นักเรียนบอกความรู้สึกที่ได้ปฏิบัติ

→ เมื่อกดที่แขน ขา ลำตัว พบว่ามีลักษณะแข็งภายในร่างกาย

→ มีกล้ามเนื้อลักษณะยืดหยุ่นอยู่ทั่วร่างกาย

3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย คนเรามีโครงร่างแข็งภายใน (Endo skeleton) คือมีกระดูกแข็งเป็นโครงร่างอยู่ภายใน ให้นักเรียนยกตัวอย่างสัตว์ที่มีโครงร่างแข็งภายใน (แมว, สุนัข, กระจ่าย, ไก่, ปลา) สัตว์ที่อยู่ในกลุ่มนี้ สัตว์มีกระดูกสันหลัง เช่นเดียวกับมนุษย์นั่นเอง

4. ครูสรุป คนเราสามารถขึ้น เดิน เคลื่อนไหวได้เกิดจากการทำงานของระบบโครงกระดูกและกล้ามเนื้อนั่นเอง

5. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมโดยให้ยกแขนขึ้น งอแขน หมุนแขนไปข้างหน้า งอเข้า หมุนตัว ครูใช้คำถาม เพราะเหตุใดร่างกายเราจึงทำอย่างนั้นได้ (เพราะกระดูกแต่ละชิ้นมีข้อต่อ)

ขั้นที่ 2 เรียนรู้ร่วมกัน

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 – 5 คน

2. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายระบบโครงร่างค้ำจุนของร่างกายมนุษย์ ประกอบไปด้วยกระดูก กล้ามเนื้อ ข้อต่อ เช่น ทำงานสัมพันธ์กัน ทำให้มนุษย์สามารถเคลื่อนที่ ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้

3. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำกิจกรรมที่ 8.1 ส่วนต่าง ๆ ของโครงกระดูก เพื่อศึกษาลักษณะและส่วนต่าง ๆ ของโครงกระดูกที่ประกอบขึ้นเป็นร่างกายมนุษย์

4. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำกิจกรรมที่ 8.2 กล้ามเนื้อในร่างกายเรา เพื่อศึกษาลักษณะโครงสร้างหน้าที่ของกล้ามเนื้อภายในร่างกายมนุษย์

5. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมที่ 8.3 ข้อต่อในร่างกายเรา เพื่อศึกษาลักษณะโครงสร้างหน้าที่ในร่างกายมนุษย์ที่ทำให้มนุษย์สามารถเคลื่อนไหวได้

6. ครูให้นักเรียนระดมความคิดช่วยกันศึกษาการทำงานของกล้ามเนื้อจากกิจกรรมที่ 8.4 กล้ามเนื้อทำงานอย่างไร เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานของกล้ามเนื้อ

7. ครูให้นักเรียนศึกษาและเปรียบเทียบการทำงานของกระดูกกับหลักการทำงานของคาน จากกิจกรรมที่ 8.5 คานแบบต่าง ๆ ของร่างกายมนุษย์

8. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มระดมความคิด วางแผนศึกษาค้นคว้าในหัวข้อเรื่อง “กระดุก และกล้ำมเนื้อกับการเคลื่อนไหวของมนุษย์” โดยในกิจกรรมนี้จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ระดมความคิด ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ตามหัวข้อที่กำหนด รวบรวมข้อมูล กำหนดรูปแบบการสร้างชิ้นงานที่จะนำเสนอ และร่วมอภิปรายในห้อง

ขั้นที่ 3 นำเสนอชิ้นงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอชิ้นงานที่ได้สร้างขึ้น เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ เรื่อง “กระดุก และกล้ำมเนื้อกับการเคลื่อนไหวของมนุษย์” ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะมีการนำเสนอความรู้ที่ไปศึกษาค้นคว้า ที่แสดงออกมาในรูปของชิ้นงาน นักเรียนในห้องเรียนร่วมกันอภิปรายซักถามข้อมูล
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มประเมินชิ้นงานของกลุ่มเพื่อน กลุ่มใดให้ข้อมูลครบถูกต้อง กลุ่มใดมีข้อเสนอแนะควรเพิ่มเติม

ขั้นที่ 4 สรุปองค์ความรู้จากการนำเสนอผลงาน

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปความรู้ และกิจกรรมทั้งหมดที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่อง โครงร่างค้ำจุนร่างกาย พร้อมทั้งวิธีการดูแลรักษาสุขภาพ และให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้เรียนรู้ ในใบบันทึกการเรียนรู้ประจำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการที่ 8 “โครงร่างค้ำจุน”

สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 โครงร่างค้ำจุน
2. Internet
3. ห้องสมุด
4. หนังสือ
5. ใบงาน/ กิจกรรมที่ 8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5
6. บัตรคำถาม สืบค้น ค้นหาคำตอบ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1. การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ในกลุ่ม
2. ชิ้นงานและการนำเสนอ
3. แบบบันทึกการเรียนรู้
4. แบบบันทึกกิจกรรม
5. งามตอบในประเด็นคำถาม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 8

โครงร่างคำจูน

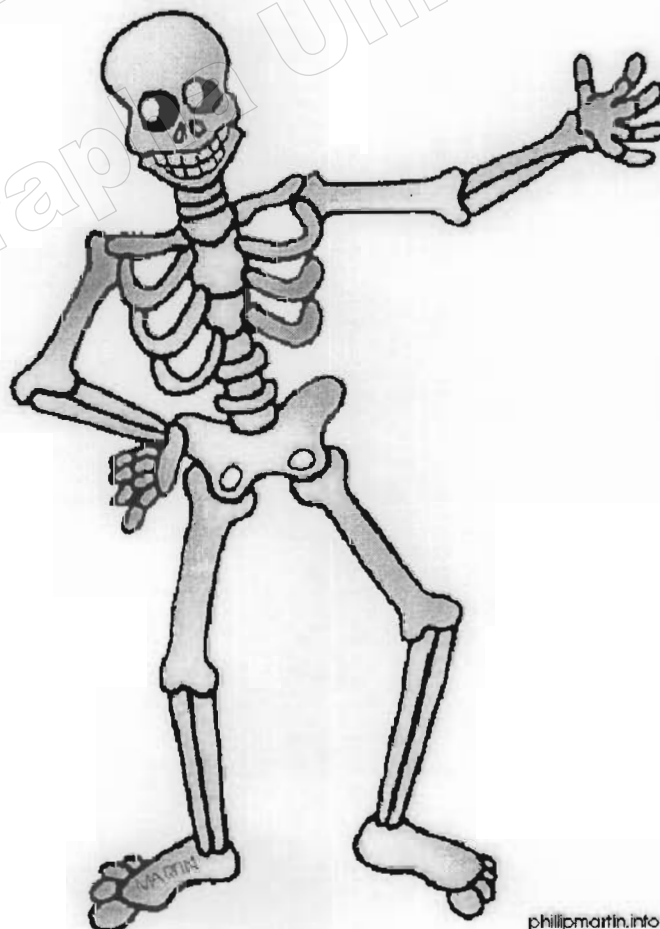
ทราบหรือไม่ว่า โครงกระดูกและกล้ามเนื้อของเรานั้นทำหน้าที่เป็นโครงร่างในการทรงตัว ซึ่งทำให้คนเราสามารถยืนและเคลื่อนไหวได้

ดังนั้นเรามาศึกษากลไกในการทำงานของโครงกระดูกและกล้ามเนื้อ มีการทำงานอย่างไร

จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้

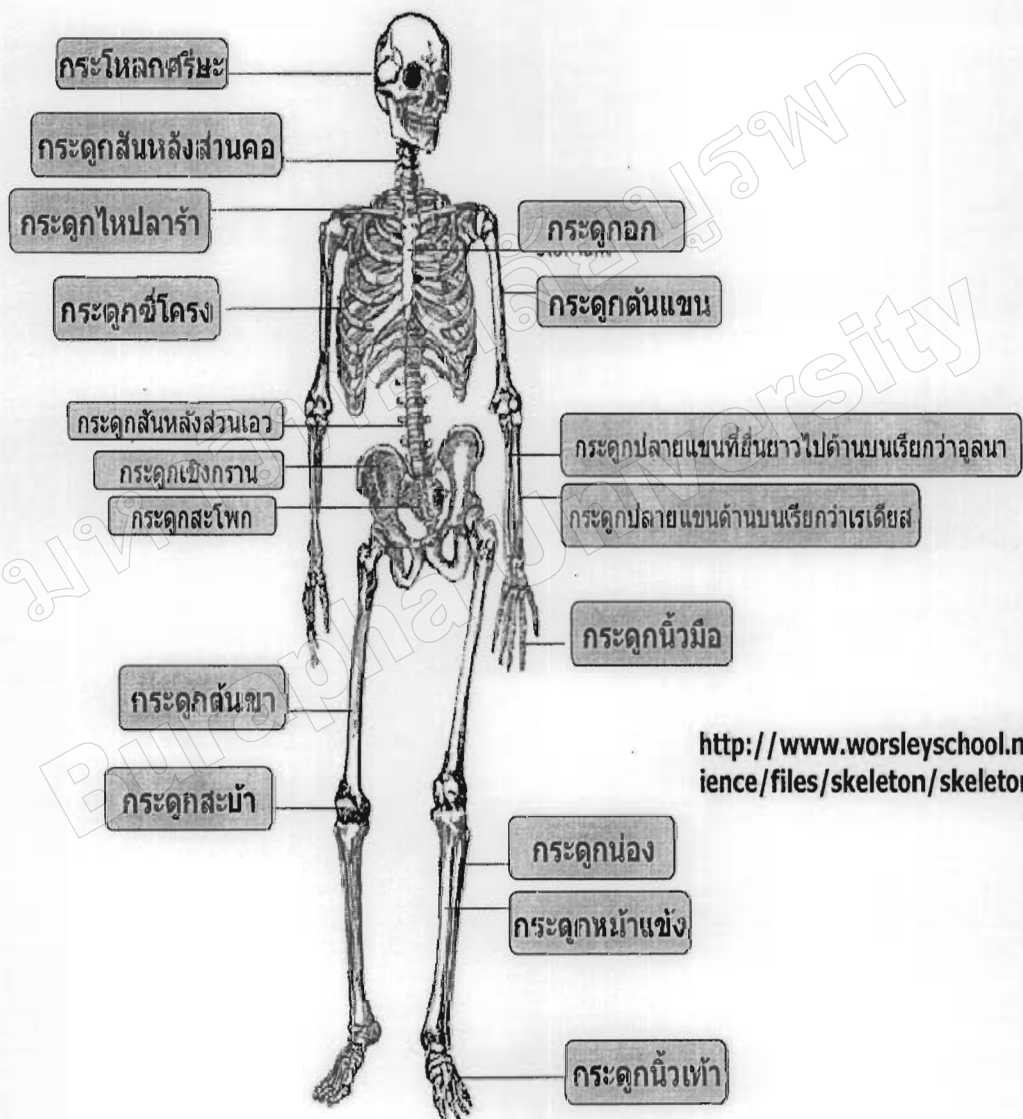
เมื่อนักเรียนเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้แล้วนักเรียนสามารถ

1. อธิบายองค์ประกอบและหน้าที่ที่สำคัญของระบบโครงร่างคำจูน
2. อธิบายกลไกการทำงานร่วมกันของ โครงกระดูกและกล้ามเนื้อ เพื่อให้เกิดการเคลื่อนที่ของร่างกายได้
3. อธิบายความสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างกล้ามเนื้อ โครงกระดูก ข้อต่อได้
4. อธิบายความสัมพันธ์ของโครงกระดูก กล้ามเนื้อ กับหลักการทำงานของคนได้
5. วางแผนเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าข้อมูล เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

กิจกรรมที่ 8.1 ส่วนต่าง ๆ ของโครงกระดูก

คำชี้แจง → ให้นักเรียนศึกษากระดูกชิ้นต่าง ๆ ของโครงกระดูกมนุษย์จากรูปที่กำหนดให้ และสรุปลักษณะ โครงกระดูกของมนุษย์

สืบค้น ค้นหาคำตอบ

* นักเรียนคิดว่ากระดูกชิ้นใดของคนเราเป็นกระดูกชิ้นที่ยาวที่สุด และแข็งแรงที่สุดในร่างกาย เพราะเหตุใด

* โครงกระดูกมีหน้าที่ที่สำคัญ คือ .....

* นักเรียนคิดว่ากระดูกของผู้ชายและผู้หญิงมีความแตกต่างกันอย่างไร

โครงร่างค้ำจุน

ประกอบด้วย ระบบ โครงกระดูกและกล้ามเนื้อ

ระบบกระดูกของคนแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

>>> กระดูกแกน (Axial Skeleton) เป็นโครงกระดูกที่เป็นแกนกลางของร่างกาย ประกอบด้วย กระดูกกะโหลกศีรษะ กระดูกสันหลัง กระดูกซี่โครง

>>> กระดูกขงาค์ (Appendicular Skeleton) เป็นโครงกระดูกที่อยู่รอบนอกกระดูกแกน ซึ่งช่วยในการเคลื่อนไหวของแขน ขา รวมทั้งกระดูกสะโพก และกระดูกเชิงกราน

ระบบกล้ามเนื้อ (Muscle) เป็นเนื้อเยื่อยึดหยุ่นพิเศษ พบได้ทุกส่วนของร่างกาย แบ่งเป็น 3 ชนิด

1) กล้ามเนื้อลาย (Skeletal muscle) เป็นกล้ามเนื้อที่ยึดติดกับกระดูก มีความแข็งแรง สามารถหดตัวได้สูง เช่น กล้ามเนื้อแขน ขา ลำตัว เป็นโครงสร้างส่วนนอกของร่างกายทั้งหมด โดยการหดตัวของกล้ามเนื้อลาย จะทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของร่างกาย กล้ามเนื้อลายจะหดตัวเมื่อได้รับการกระตุ้น หรือสัญญาณไฟฟ้าจาก Motor Neurons ดังนั้นการทำงานจึงอยู่ภายใต้ อำนาจจิตใจ (Voluntary Control) กล้ามเนื้อลาย ประกอบด้วยเซลล์หรือใยกล้ามเนื้อ (Muscle Fiber) จำนวนมากอยู่ร่วมกันเป็นมัด โดยปลายทั้ง 2 ข้างของมัดกล้ามเนื้อจะยึดติดกับเอ็น ซึ่งยึดติดกับกระดูกอีกที่หนึ่ง ใยกล้ามเนื้อแต่ละเส้น ประกอบด้วย หน่วยย่อยๆ เรียกว่าไฟบริล (Fibril) ในแต่ละไฟบริล ประกอบด้วย ฟิลาเมนต์ (Filament) ซึ่งเป็นหน่วยย่อยที่สุดของกล้ามเนื้อ ซึ่งองค์ประกอบทางชีวเคมีของฟิลาเมนต์ คือ โปรตีนมัยโอซิน (Myosin) และแอคติน (Actin) โดยโปรตีนเหล่านี้จะทำหน้าที่เกี่ยวกับการหด และคลายตัวของกล้ามเนื้อ ซึ่งปริมาณแคลเซียม ลดต่ำลงตามกลไกของร่างกาย ทำงานร่วมกับ Ca^{++} (แคลเซียมไอออน) นั่นเอง

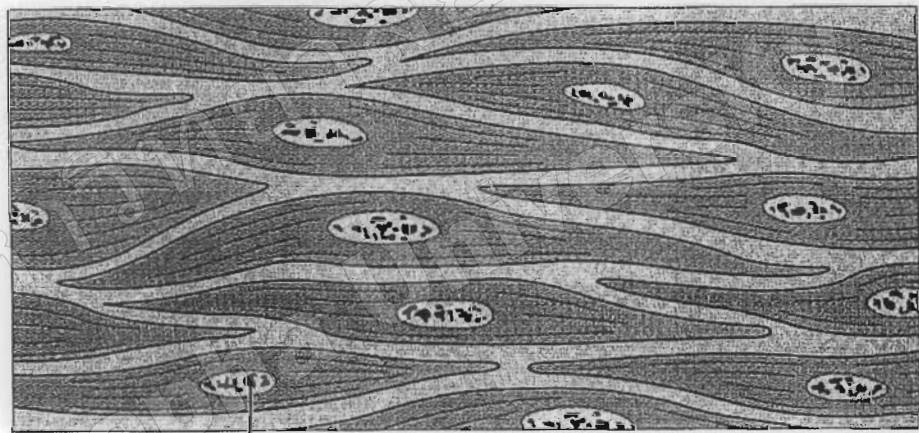

ชนิดของกล้ามเนื้อ

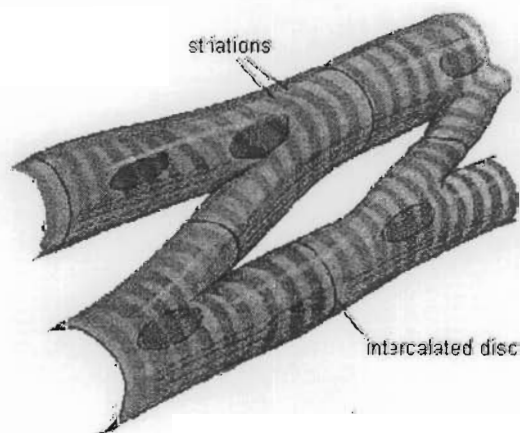
2) กล้ามเนื้อเรียบ (Smooth Muscle) เป็นกล้ามเนื้อที่เป็นองค์ประกอบของอวัยวะภายใน เช่น กระเพาะอาหาร ลำไส้ มดลูก เป็นต้น ควบคุมการทำงานโดยระบบประสาทอัตโนมัติ

Nucleus

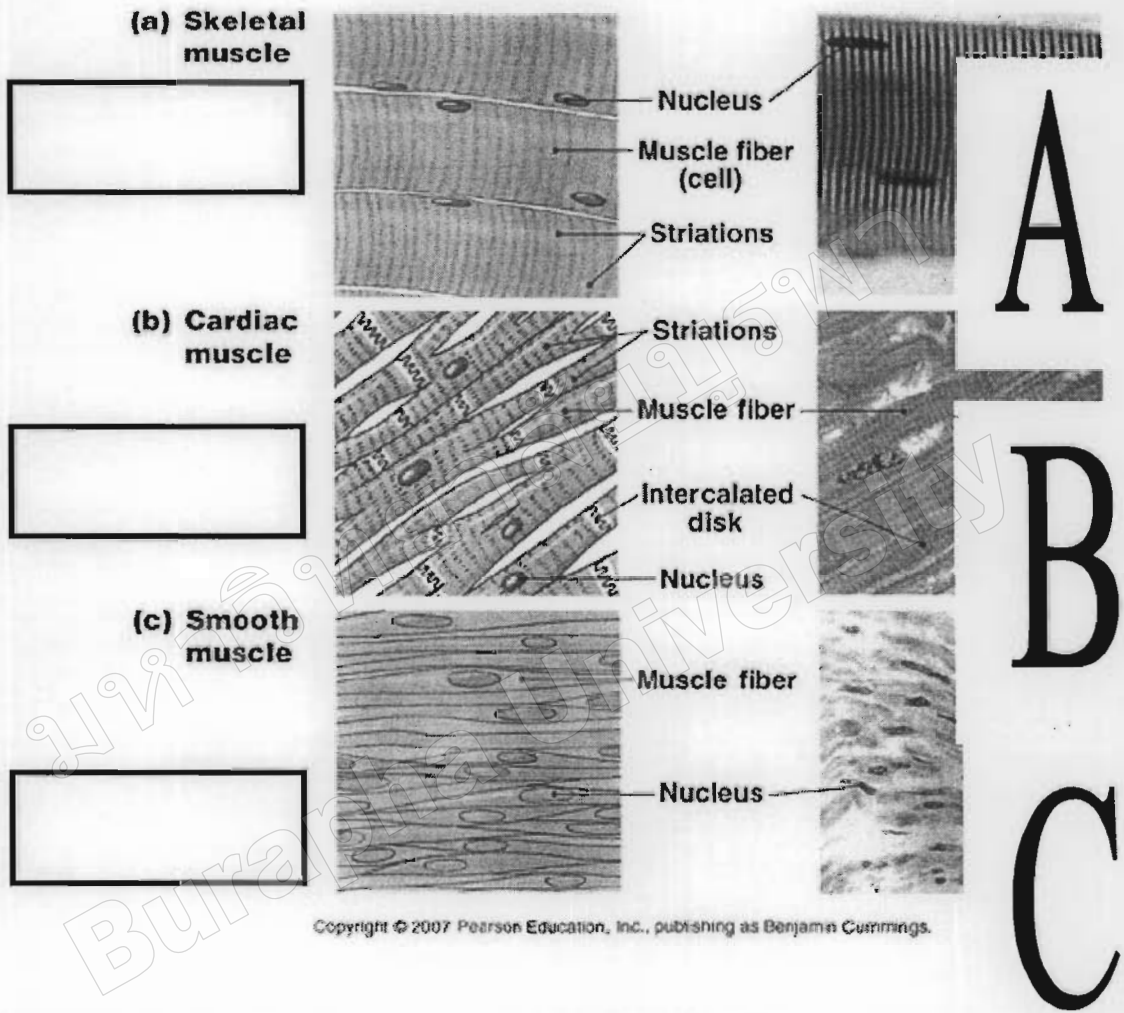
กล้ามเนื้อเรียบ

3) กล้ามเนื้อหัวใจ (Cardiac muscle) เป็น cell กล้ามเนื้อหัวใจ โดยเฉพาะการทำงานของกล้ามเนื้อหัวใจถูกควบคุมโดยระบบประสาทอัตโนมัติ

กิจกรรมที่ 8.2 กล้ามเนื้อในร่างกายเรา

คำชี้แจง → จากภาพให้นักเรียนบอกภาพ A, B, C เป็นลักษณะ โครงสร้างของกล้ามเนื้อชนิดใด

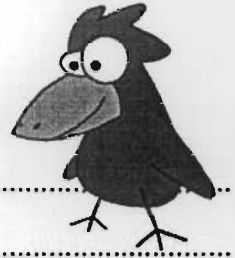

Copyright © 2007 Pearson Education, Inc., publishing as Benjamin Cummings.

ให้นักเรียนเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกล้ามเนื้อชนิดต่าง ๆ ในร่างกาย

ลักษณะ/ประเภท	กล้ามเนื้อลาย	กล้ามเนื้อเรียบ	กล้ามเนื้อหัวใจ
1) รูปร่างของ Cell			
2) เป็นองค์ประกอบของอวัยวะ			
3) ระบบประสาทควบคุมการทำงาน			
4) หน้าที่			

สืบค้น ค้นหาคำตอบ

* กล้ามเนื้อบริเวณคอของร่างกายมีการหดและคลายตัวได้เร็วที่สุด

.....

* อีออนของธาตุใดที่มีผลต่อการทำงานของกล้ามเนื้อลาย

.....

* การฉีด Botox เข้าไปยังบริเวณผิวหนัง ทำให้ผิวหนังไม่เหี่ยวย่น นักเรียนคิดว่าสาร Botox มีส่วนเกี่ยวข้องกับกล้ามเนื้อลายบริเวณผิวหนังอย่างไร

.....

ข้อต่อ (Joint) → เป็นบริเวณที่กระดูก 2 ชิ้นมาต่อกัน ช่วยให้เกิดการเคลื่อนที่ได้ ข้อต่อ แบ่งเป็น 2 ประเภท

- 1) ข้อต่อที่เคลื่อนไหวไม่ได้ (Immovable Joint) เช่น ข้อต่อที่กะโหลกศีรษะ
- 2) ข้อต่อที่เคลื่อนไหวได้ (Movable Joint) เป็นข้อต่อที่เคลื่อนไหวได้เป็นอิสระ เช่น

ข้อต่อของกระดูกข้อมือ ข้อเท้า กระดูกสันหลัง เป็นต้น

ไขข้อ (Synovial joint) → ช่วยลดการเสียดสีของข้อต่อได้

กิจกรรมที่ 8.3 ข้อต่อในร่างกายเรา

คำชี้แจง → ให้นักเรียนศึกษาลักษณะ โครงสร้างหน้าที่ของข้อต่อในร่างกายเรา แล้วเติมลงในตารางให้สมบูรณ์

รูปร่างลักษณะข้อต่อ	บริเวณที่พบในร่างกาย	รูปแบบการเคลื่อนที่
แบบบานพับ แบบรูปถ้วยหรือเบ้า หมุนได้ เคลื่อนไหวไม่ได้ สิ้นไหล		

สืบค้น ค้นหาคำตอบ

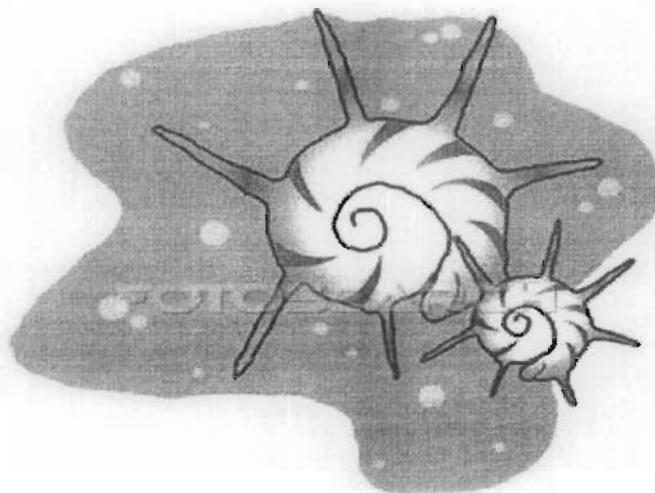
* ข้อต่อชนิดใดเป็นข้อต่อแบบมีไขข้อ

.....

* นักเรียนทราบหรือไม่ว่ากระดูกสันหลังของเราประกอบด้วยข้อกระดูกกี่ชิ้น

.....

.....

การทำงานของกล้ามเนื้อ

กล้ามเนื้อ คือ เนื้อเยื่อที่มีความยืดหยุ่น พบได้ทุกส่วนของร่างกาย กล้ามเนื้อยึดติดกับกระดูก ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวได้ กล้ามเนื้อแต่ละมัดประกอบด้วย ใยกล้ามเนื้อ (Muscle Fiber) จำนวนมากอยู่รวมกันเป็นมัดที่ปลายมัด คือ เอ็น ซึ่งจะเชื่อมกล้ามเนื้อเข้ากับกระดูก ใยกล้ามเนื้อประกอบด้วย หน่วยย่อยๆ เรียกว่า ไฟบริล (Fibril) ในแต่ละ Fibrin ประกอบด้วย ฟิลาเมนต์ (Filament) ซึ่งมีโครงสร้างเป็นโปรตีน เมื่อกล้ามเนื้อหดตัวใยกล้ามเนื้อแต่ละเส้นจะสั้นลง กล้ามเนื้อทั้งมัดจะหดตัวถึงเอ็น ซึ่งจะดึงกระดูกเข้ามาใกล้กันมากขึ้น

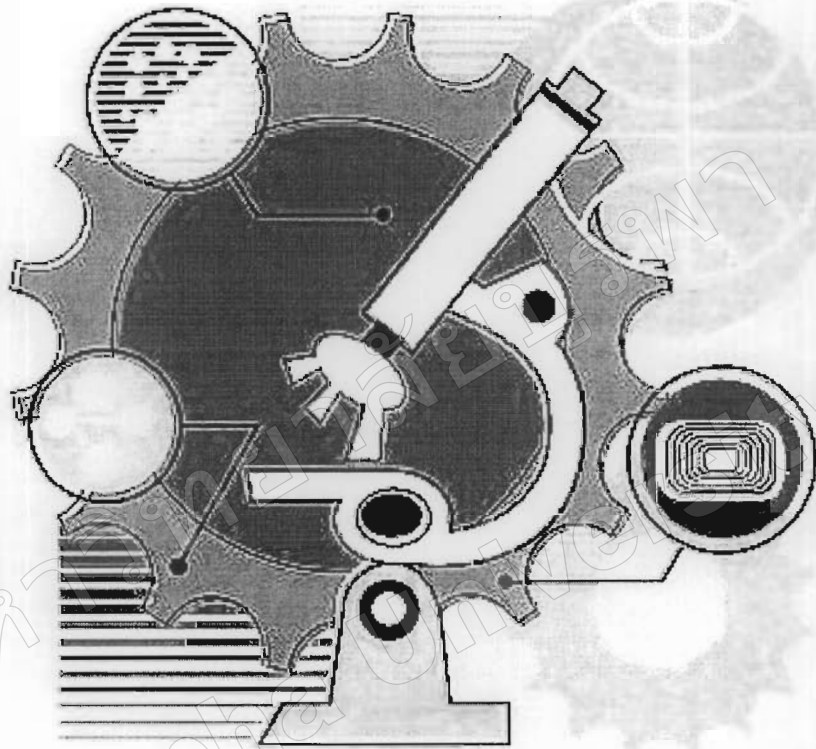
➤ การหดตัวของกล้ามเนื้อด้านหลังต้นขา และการคลายตัวของกล้ามเนื้อด้านหน้าต้นขา จะทำให้หัวเข่างอ

➤ การหดตัวของกล้ามเนื้อน่อง และการคลายตัวของกล้ามเนื้อหน้าแข้ง จะทำให้ข้อเท้าเหยียด

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

กิจกรรมที่ 8.4 กล้ามเนื้อทำงานอย่างไร

คำชี้แจง → จากภาพหลักการทำงานของกล้ามเนื้อแขนมีหลักการทำงานอย่างไร

สืบค้น ค้นหาคำตอบ

☀ กล้ามเนื้อชนิดใดหดตัวเมื่อยกแขนขึ้น

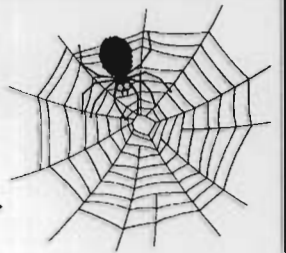
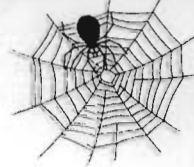
.....

.....

☀ กล้ามเนื้อชนิดใดหดตัวเมื่อปล่อยแขนลง

.....

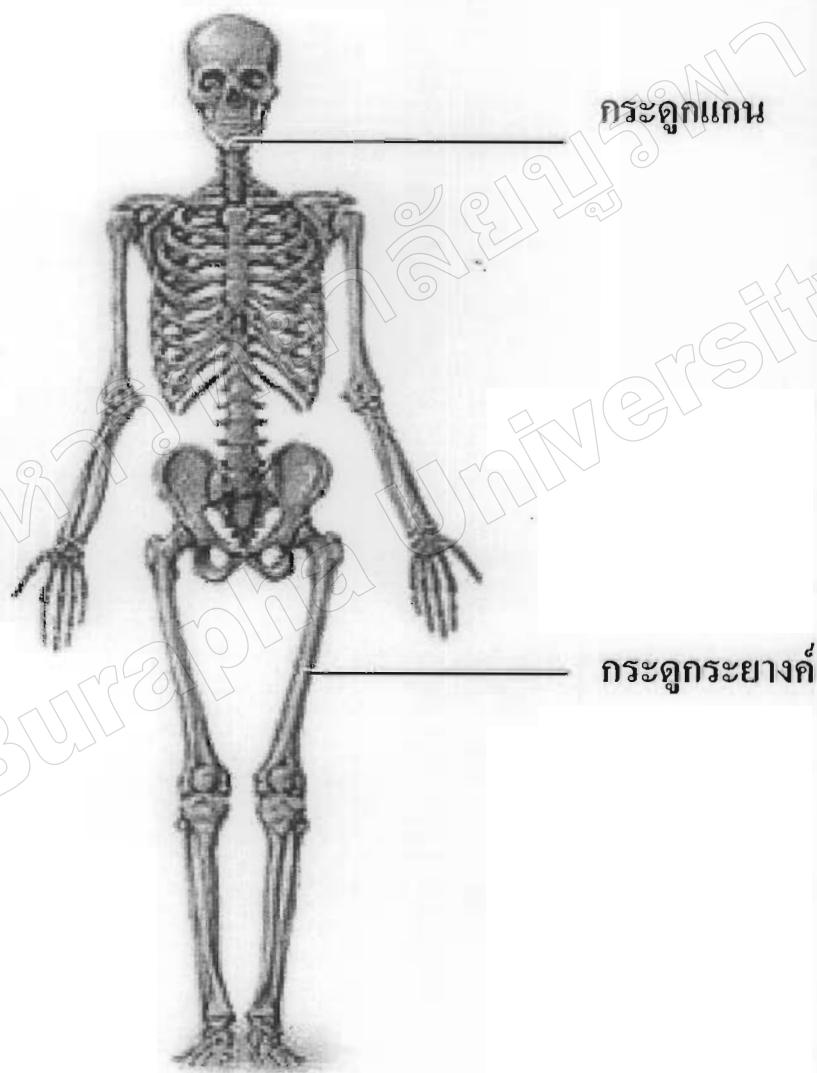
.....

การทำงานของกระดูกกับหลักการทำงานของคาน

คานเป็นเครื่องกลธรรมดา ประกอบด้วย

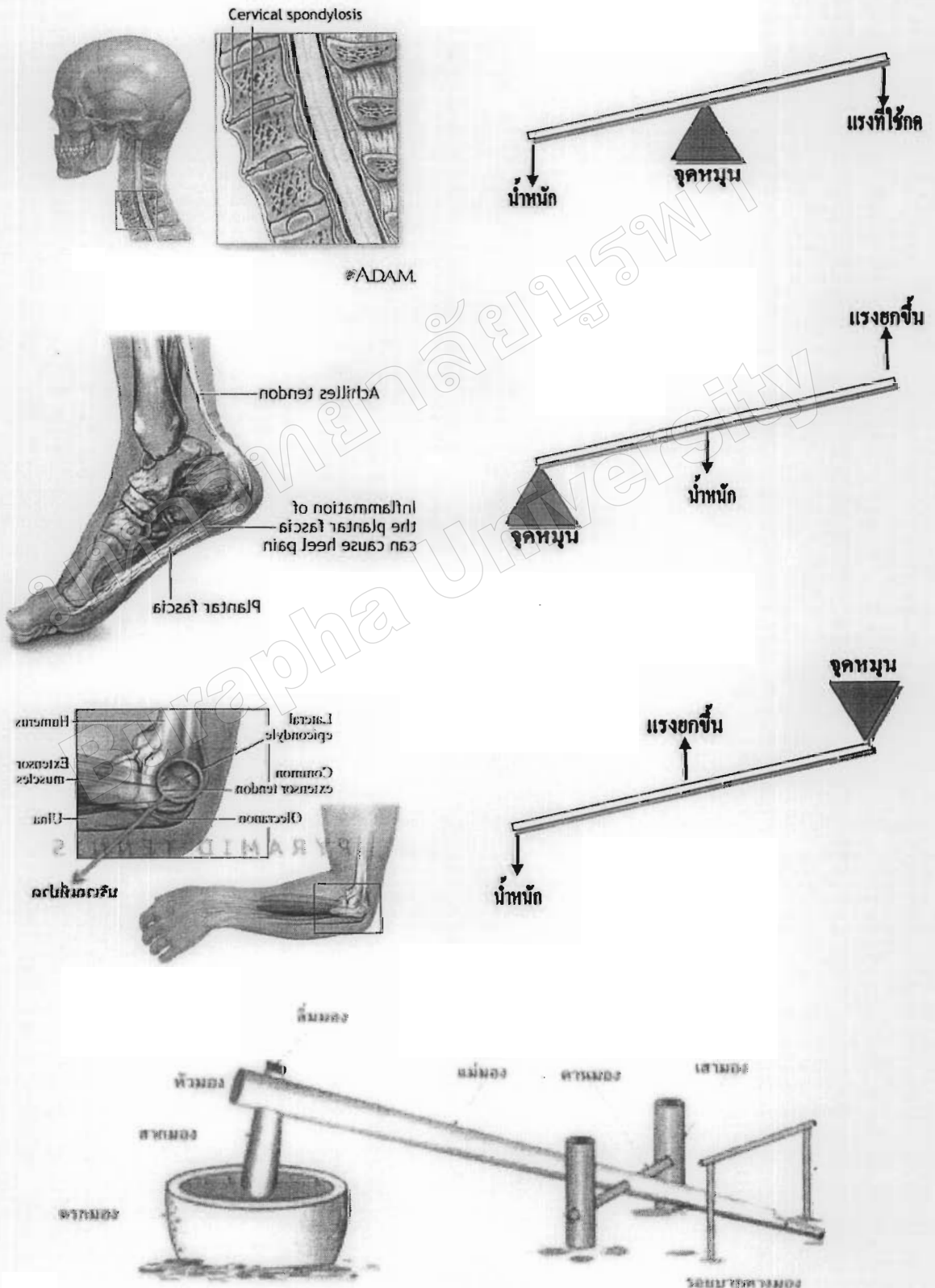
- จุดหมุน ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนที่ของคาน
- แรง ที่ให้กับคาน
- น้ำหนัก ที่เราต้องการให้เคลื่อนที่
- กระดูกของคนเราหลายท่อนทำงานเหมือนคาน เพื่อให้เกิดการเคลื่อนไหว

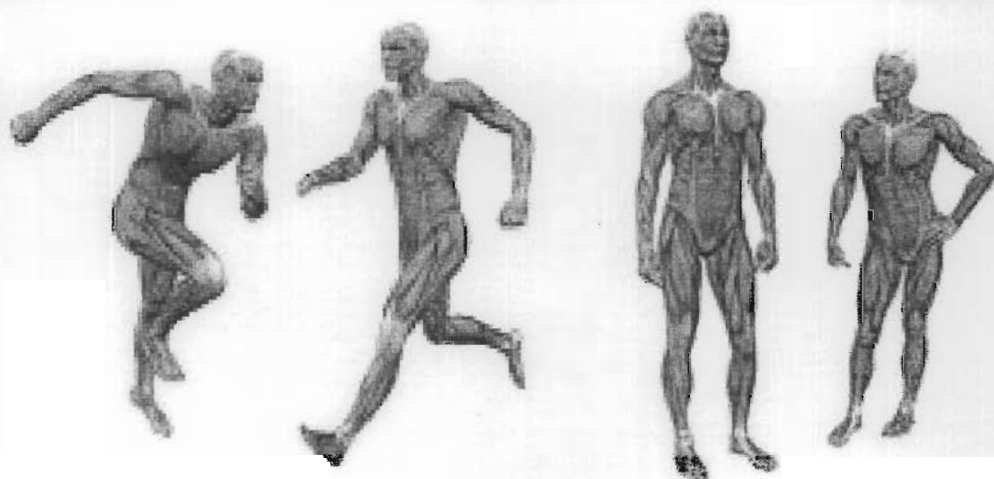

กิจกรรมที่ 8.5 ศึกษารูปแบบของคานแบบต่าง ๆ ของร่างกาย

คำชี้แจง → ให้นักเรียนเปรียบเทียบและสรุปการทำงานของคานแบบต่าง ๆ ของร่างกาย

Blank lined writing area with horizontal dotted lines. A watermark for Burapha University is visible across the page.

บันทึกการเรียนรู้
หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 โครงร่างคำจูน

1) นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างในหน่วยการเรียนรู้ที่ 8 โครงร่างคำจูน

.....

.....

2) ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากกิจกรรมที่กำหนดให้ นักเรียนมีวิธีการดำเนินการวางแผนศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างไรบ้าง

.....

.....

3) นักเรียนคิดว่าสิ่งใดที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมไปแล้วที่ต้องมีการพัฒนาเพิ่มเติมอีก

.....

.....

4) นักเรียนคิดว่าแหล่งข้อมูลที่นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าเพียงพอหรือไม่

.....

.....

5) สิ่งใดบ้างที่นักเรียนคิดว่ายังไม่เข้าใจในกิจกรรมเรียนรู้ครั้งนี้

.....

.....

6) นักเรียนมีความสุขและพึงพอใจกับกิจกรรมนี้ในขั้นตอนใด

.....

.....

ภาคผนวก จ

ภาพประกอบทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
หน่วยการเรียนรู้ “ระบบร่างกายมนุษย์” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบ
การจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างสรรค์ด้วยปัญญา (Constructionism)

